

СИРДАРЁЛИКЛАР ҲАЁТИ ЯНА ЎЗ МАРОМИГА ТУШМОҚДА

Оддий ҳаёт ҳақиқати бор. Бу дунёда хурсандчилик ва ташвиш, ютуқ ва қийинчиликлар ҳамиша ёнма-ён юради. Юртимизнинг қадим тарихида бундай воқеалар кўп бўлган. Лекин кўпни кўрган, азму шижоатли халқимиз бундай вазиятларни ҳамиша ақл-идрок, сабр-тоқат ва жасорат билан енгиб ўтган.

Жорий йил 1 май куни Сирдарё вилоятида юз берган ҳодиса бу ҳақиқатни яна бир бор тасдиқлади. Иқтисодий тараққиёт ва раванқ йўлида шиддат билан илгарилаб бораётган мамлакатимиз жиддий синовга дуч келди. Аммо иродаси мустаҳкам, матонатли элимиз бу сафар ҳам ҳамжихатлик ва аҳиллик намунасини кўрсатмоқда.

Бу қатъият куну тун халқ манфаатини, юртининг тинчлиги ва осойишталигини ўйлаб яшаётган давлатимиз раҳбари бошчилигида қудратли тўлқинга айланди.

Президентимиз ҳодиса юз берган дастлабки соатлардаёқ бу ерга зудлик билан етиб келиб, одамларга ҳамдард ва ёлқадос бўлгани, "талафот оқибатларини қисқа вақтда бартараф

этамиз, жабр кўрган ҳар бир инсон, ҳар бир хонадонга, албатта, ёрдам берамиз", деган сўзлари Сирдарё аҳлига жуда катта мадад ва далда берди.

Давлатимиз раҳбари икки кун давомида вилоятда қолиб, вазиятни барқарорлаштириш ишларига шахсан бош-қош бўлди. Шу боис, ҳам халқимиз бу кутилмаган табиий

офат олдида ўзини йўқотиб қўймади. Ҳамма бир тану бир жон бўлиб, ҳудудда нормал ҳаётни тиклаш борасида фаоллик ва фидоийлик кўрсатмоқда.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев 3 май куни ҳам Сирдарё вилоятида бўлиб, Сардоба сув омбори ҳудудига амалга оширилаётган тиклаш-таъмирлаш ишлари билан яқиндан танишди.

Маълумот ўрнида шунини айтиш лозимки, мазкур сув иншооти Сирдарё ва Жиззах вилоятларидаги 6 туман экин майдонларини сув билан таъминлаш мақсадида барпо этилган. Ҳозирги вақтда тошқин юз берган жойда 2 бригада ташкил этилиб, тўғон ёригининг чап ва ўнг қирғоқларида жадал иш олиб боришмоқда. Бу жараёнга юзлаб малакали мутахассислар, мингдан ортиқ махсус техникалар жалб этилган. Катта харсанг тошлар, бетон блоklar ва плиталар, бошқа тегишли қурилиш материаллари келтирилиб, тўғон олдида ярим айлана шаклида тўсиқ девор барпо этилмоқда. Ишчи-муҳандислар, ҳайдовчилар учун барча шароит яратилиб, саъй-ҳаракатлар кечая кундуз ташкил этилган.

Президент Шавкат Мирзиёев бажарилган ишларни синчиклаб кўздан кечириб, мутасадди раҳбарлар ва мутахассисларга зарур кўрсатмалар берди.

Маълумки, сув тошқини асосан Сирдарё вилоятининг Сардоба, Оқолтин ва Мирзаобод туманлари аҳоли пунктлари ва экинзорларига зарар етказган. Ҳукумат комиссияси томонидан амалга оширилган тезкор чора-тадбирлар натижасида ушбу туманлардаги 22 қишлоқдан жами 60 мингдан зиёд аҳоли эвакуация қилинган.

Давлатимиз раҳбари сув тошқинига дуч келган қишлоқларда бўлиб, ҳудудни тозалаш, инфратузилма объектларини тиклаш, аҳоли учун шароит яратиш бўйича топшириқлар берган эди.

Фавқуллода вазиятлар, Мудофаа, Сув ҳўжалиги вазирликлари, ҳуқуқ-тартибот идоралари, қурилиш-таъмирлаш ташкилотлари ва маҳаллий ҳокимликларнинг ўзаро мувофиқлаштирилган саъй-ҳаракатлари натижасида бу йўналишда жадал ишлар олиб боришмоқда. Тошқин туфайли ҳосил бўлган чиқиндилар йиғиштирилиб, ҳудуд дезинфекция қилинмоқда. Ўт ўчириш машиналари, ёрдамда қўлмақлардаги сув тортиб олинмоқда. Йўллар очилиб, муҳандислик-коммуникация тармоқлари тикланмоқда.

Натижада айрим маҳаллаларда оилалар ўз уйларига қайта бошлади. Бошқа жойларда тозалаш-таъмирлаш ишлари тезкор суъятларда давом этмоқда. Яқин вақтларда уларда ҳам зарур шароитлар яратилиб, ҳаёт яна ўз изига тушади.

Президентимиз Сардоба туманидаги Қўрғонтепа маҳалласини бориб кўрди. Ҳукумат комиссияси мутасаддилари амалга оширилган чора-тадбирлар юзасидан ахборот берди.

Ушбу маҳалла фуқаролар йиғинида 530 хонадон бўлиб, 4200 нафар аҳоли истиқомат қилади. Ҳудуд сув тошқинига биринчи бўлиб дуч келган,

одамлар тезкор равишда хавфсиз жойларга қўчирилган эди.

Катта куч ва техника воситалари, аскарлар, бошқа соҳалар ходимлари жалб қилиниб, амалга оширилган кенг қўламли ишлар натижасида табиий офат оқибатлари бартараф этиляпти, одамлар ўз уйларига қайтляпти.

Давлатимиз раҳбари шундай уйлاردан бирига кириб, хонадон эгаларидан ҳол-аҳвол сўради. Барча қатори уларга ҳам моддий ва маънавий ёрдам кўрсатилиши, ҳеч ким эътибор ва ғамхўрликдан четда қолмаслигини яна бир бор таъкидлади.

Шавкат Мирзиёев қадрдон маконига қайтган маҳалла аҳолиси билан мулоқот қилди.

Президентимиз Оқолтин туманида ҳам бўлди. Мутасадди ходимлар фавқуллода ҳодиса етказган зарар, уларни бартараф этиш бўйича қўриллаётган чоралар ҳақида ахборот берди.

Сув тошқини туманининг Шодлик ва Аҳиллик маҳаллалари ҳудудини ҳам босган эди. Уларда яшаётган 11 мингдан зиёд аҳоли Гулистон шаҳри ҳамда Жиззах вилоятининг Мирзаўл ва Дўстлик туманларига эвакуация қилинди. Ушбу ноҳуш воқеа оқибатида тумандаги жами 13 минг 397 гектар пахта, ғалла ва полиз экинларига зарар етган.

Давлатимиз раҳбари мутасаддиларга ҳар бир хонадон эгалари билан гаплашиб, уларнинг уй-жойларини таъмирлаш, яшаш шароити мавжуд хонадонларга аҳолини қайтариш бўйича кўрсатмалар берди.

Навбатдаги манзил — Мирзаобод тумани. Бу ерда нурунийлар, маҳалла оқсоқоллари ва фаоллари, жамоатчилик вакиллари билан учрашув бўлди.

Бу туман ҳам сув тошқини катта таъсир кўрсатган ҳудудлардан бири. Навбахор, Ҳақиқат, Баҳористон ҳамда Йўлдошобод маҳаллаларида яшовчи қарийб 15 минг аҳоли туманининг Янгиобод маҳалласи ҳамда Янгиер шаҳрига жойлаштирилган. Жами 7084 гектар қишлоқ ҳўжалиги майдонига зарар етган.

Президентимиз қурилиш-таъмирлаш ишларини халқ билан маслаҳатлашиб амалга ошириш, деҳқон ва фермерлар муаммоларини жойига чиққан ҳолда ҳал этиш зарурлигини таъкидлади.

Аҳоли вакиллари давлатимиз раҳбарига шундай қийин вазиятда халқ билан бира бўлгани, қисқа вақтда катта ишлар қилиниб, ҳаёт изга тушаётгани учун миннатдорлик билдирди.

Шу ерда ҳукумат аъзолари, мутасадди раҳбарлар билан қишлоқ ҳўжалиги майдонларини қайта фойдаланишга кириштиш, шикаст етган йўл ва қўриқларни таъмирлаш масалалари муҳокама қилиниб, чора-тадбирлар белгиланди.

Президент Шавкат Мирзиёев 3 май куни Тошкентга қайтиб келди.

ЎЗА

Ўзбекистон Республикаси Президенти
Матбуот хизмати сурати.

ХАЛҚИМИЗ БУ СИНОВЛАРНИ ҲАМЖИҲАТ БЎЛИБ, МАТОНАТ БИЛАН ЕНГИБ ЎТАДИ

Раҳмат МАМАТОВ,
Ўзбекистон Республикаси маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазири

Фалокат тўсатдан келади, дейишлари ҳам бежиз эмас. Уни енгиланинг бош омили эса саросимага тушмаслик, биргалишиб ҳаракат қилишдир.

оқими аҳоли пунктлари, коммунификация тармоқлари ва қишлоқ ҳўжалиги майдонларига катта зарар етказганида халқимизнинг бу фазилати яна бир бор ўзини намойён этмоқда. Айниқса, давлатимиз раҳбарининг уй-жойи, бошпанасидан айрилган одамлар билан юзма-юз мулоқот қилиб, вазият тўлиқ назоратга олингани, ҳеч ким эътибордан четда қолмаслигини айтгани жабрдийда сардобаликларга катта далда бўлди.

▶ Давоми 2-бетда

Манзил олис бўлса-да, қалбан яқин одамларимиз

Гулсара ҚУРБОНБОВЕВА,
Хоразм вилояти Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш бошқармаси бошлғининг биринчи ўринбосари

Кейинги кунларда халқимиз иродаси қайта-қайта синовдан ўтмоқда. Отам "Хар кимга кўтарганига яраша дард бериледи", деган гапни кўп такрорларди. Кетма-кет келаётган бу синовлар халқимизни эсанкиратиб қўяётгани йўқ. Аксинча, бағрикенглик, босиқлик билан иш қўришга ундамоқда.

Оилада кимнингдир бошига ташвиш тушса, аввало, ўз жигарларидан наҳот кутади. Қондошлар эса жигарининг ниманидир илтимос қилишини кутиб ўтирмайди, ёрдамга шошади.

Сардобадаги фалокат ҳақида хабар топганимда, жондошларим, оилам, энг яқин инсонларим бошига ташвиш тушганини юрак-юрагимдан ўтказдим. Сирдарёлик оналарнинг, мунис опа-сингилларимнинг кўнглидан нималар кечаётган экан, деб ўйладим. Вилоятдаги ҳамкасбларимга, танишларимга зудлик билан қўнғироқ қилдим. Хавотирли сўровимга "Аллоҳга шукр, Президентимиз биз билан, Худо хоҳласа, бу ташвишли кунлар орда қолади", деган жавобни эшитиб, кўнглим таскин топди.

Сирдарёлик деганда қўлни обод қилган, пешонаси меҳнатда ярақлаган, кам-

тар ва камсуқум, покиза қалбли, оташ юракли юртдошларимизни тушунамиз. Бармоққа тикон кирса, бутун тана зирқирагани янглиг, халқимиз бутун тик оёққа қалқди. Сирдарёликлар қалбига кечаётган тўғёни ҳар биримиз вужудимизда ҳис қиляпмиз. Мамлакатимизда кечаётган мураккаб даврда Сирдарё вилояти аҳолиси яна бир синовга дуч келди. Улар шунини билишини истардимки, биз жигарларимизни мураккаб вазиятда ёлғиз ташлаб қўймаймиз.

Ўзим она бўлганим учун айтмоқчиманки, оналар қалби доим жонсарақ, бедор бўлади. Шу боис, сирдарёлик оналардан "Фалончи ўғлимнинг аҳволи нима кечади, фалончи қизим қийналиб қолмасмикин", дея ортқича безовта-ланмасликларини жуда-жуда илтимос қиламан.

▶ Давоми 2-бетда

Эркин сўз

БУ КУНЛАР ИРОДА ВА МАСЪУЛИЯТ СИНОВИДИР

Шерзодхон ҚУДРАТҲЎЖАЕВ,
журналист, сиёсий фанлар номзода

Куни кеча Халқаро матбуот эркинлиги куни эди. Очиғи, икки кундан бери журналист сифатида бу тўғрисида нима ёзай, деб ўйлаб турганим. Бухоро ва Сардобада юз берган сўнги воқеалар хронологияси менга нима мавзуда ва қандай ёзиш бўйича туртки берди.

Аввало, сўз эркинлиги тўғрисида. Усиз журналистикани умуман, тасаввур қилиб бўлмайди. Усиз эркин жамиятни тасаввур қилиб бўлмайди. Усиз тараққиётни тасаввур қилиб бўлмайди.

Сўнги уч-тўрт йилда бизга илгари тасаввур қилолмаганимиздек ҳажмда сўз эркинлиги кириб келди. Унинг оқибатида бугун биз оммавий ахборот воситалари ва ижтимоий тармоқларда мисли қўрилмаган баҳслар, мунозараларнинг иштирокчиси ва гувоҳи бўлмоқдамиз. Тўғри, орамизда "Сўз эркинлиги бизнинг бошимизга битган боло бўлмадимкин?" дея таҳликага тушиб қолганлар ҳам бор. Лекин мен уларга Уинстон Черчиллнинг гапи билан жавоб қайтараман: "Демократия — бошқарувнинг энг ёмон шакли бўлиши мумкин, аммо инсоният ҳали ундан яхшисини ўйлаб топгани йўқ!"

▶ Давоми 3-бетда

Халқ матонати чексиз ва қудратлидир

Ҳасан НОРМУРДОВ,
Олий Мажлис Сенати аъзоси,
Ўзбекистон Қаҳрамони

Менинг ёшимдагилар Мирзаўлни ўзлаштириш йилларини яхши эслайди. Бу ерлар бутун мамлакатимиз халқи меҳнати туфайли гулистонга айланганини ҳам яхши билади.

Уша йиллари бизнинг Самарқанд вилоятдан ҳам қўлқуварлар янги ерларни ўзлаштиришда иштирок этиб, айримлари ўша табаррук заминда қолиб, меҳнат қилиб, оила қуриб, фарзандларини воёга етказиб, умумхалқ ишига катта ҳисса қўшганлар.

Кўп миллатли Сирдарё воҳасини ҳаммамиз севамиз, ери олтинга тенг. Азим Сайхун дарёси шу ердан оқиб ўтади ва ерларга жон ато этади. Сўнги йилларда Сирдарёнинг қадди-басти мутлақо ўзгарди, гўзаллашди, сеvimли масканга айланди. Бу диёр ҳаммамиз учун

қадрли, ажойиб меҳнаткаш халқи кўнглига шўнчалик яқинки, қайси билан саломлашманг, яна кўргингиз келаверади.

▶ Давоми 2-бетда

ХАЛҚИМИЗ БУ СИНОВЛАРНИ ҲАМЖИҶАТ БЎЛИБ, МАТОНАТ БИЛАН ЕНГИБ ЎТАДИ

Бошланиши 1-бетда

“Бу ҳеч ким кутмаган синов. Биринчи ҳаракатимиз одамларни эҳтиёт жойларга қўчириш бўлди. Энг катта масала — ўлим бўлмастлиги. Оқсоқоллар, маҳалла раислари ва назоратчилик илтимос қилган: одамларни ўлиб, уйларга, палаткаларга жойлаштириб, озиқ-овқат билан таъминлаб, маҳалла-маҳалла саранжом қилиб олишимиз керак. Бунинг учун ҳамма куч ва воситаларни сафарбар қилдик. Шароит яхши бўлмагунча биронта раҳбар кетмади. Сабр қилиб, оғирликни елкамизга олиб, чидашимиз керак. Биронта хонадон, биронта одам эҳтиёри қолмади”, деди Шавкат Мирзиёев.

Президентимиз бундай вазиятда маҳаллаларнинг масъулияти ҳар қачонгидан юқори бўлиши кераклиги, ҳар бир маҳалла раиси ҳамда профилактика инспектори ўз ҳудуди аҳолиси билан бирга бўлиб, уларга ҳар томонлама ёрдам кўрсатишлари зарурлигини алоҳида таъкидлади. Ҳозир оғир оғир берган ҳудуддаги ҳар бир маҳалла раиси, профилактика инспектори ва барча ходимлар ушбу кўрсатмани тўла-тўки бажараётди.

Маҳалла ўзининг аҳолига энг яқин, халқчил тузилмаларини, одамларнинг дарду ташвишлари билан яшаш асосий вазифаси эканини амалда ишлатиладиган пайт келди.

Тошқин оқибатларини бартараф этиш ишларига нафақат Сирдарё вилояти, балки республиканинг бошқа ҳудудларидан ҳам кўчарувчилар, мухтаassisлар, авто-техника, зарур кучлар жалб этилди. Шунингдек, бутун халқимиз кўмағида иссиқ кийим-бош, кўрпа-тўшак ва турли озиқ-овқат маҳсулотлари юкланган машиналар карвонлари кетма-кет Сирдарёга етиб келаётди.

Бу ҳаётидан Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги қошида ташкил этилган Ҳомийлик хайрияларини мувофиқлаштириш марказлари ҳам четда қолмапти. Жумладан, Тошкент шаҳридан 1000 та озиқ-овқат жамланмиси юборилди, бу ташаббус давом этмоқда.

Фаргона вилоятидан 1000 кишилик кийим-кечак, 1000 та озиқ-овқат жамланмиси, дори-дармон воситалари етказиб берилди.

Сурхондарё вилоятидан 100 тонна озиқ-овқат маҳсулотлари ҳамда кийим-кечак, Андижон вилоятидан 500 та озиқ-овқат жамланмиси, 35 минг донна тиббий ниқоб, 10 минг донна бир марталик идишлар етказилди. Бундай эзгу ишларга самарқандликлар ҳам ўз улушини қўшди.

Бу ҳаётидан барча ҳудудларда давом этмоқда. Зеро, бугун бутун республика эътибори Сирдарё туманидаги табиий офат асoratларини бартараф этишга, сув тошқинидан азият чеккан фуқароларга моддий ёрдам кўрсатишга, маънавий қўллаб-қувватлашга қаратилган.

Буюк аллома Абу Мансур Мотуридий ўз асарларида инсонийликнинг энг муҳим фазилатларидан бўлмиш саховат ва меҳр-шафқатга катта эътибор қаратган. Жумладан, унинг: “Юрт ободлиги, халқ фаровонлигини истасанг, саховатли, очикқўл бўл. Бировнинг оғирини енгил қилиш йўлида хайр-эхсон қилиб, саховатни буюк иш деб бил. Ҳамма билан ошно бўлишга интил ва саховат қилиб, бечоралар кўнглини кўтаришга интил”, деган ҳикматлари нечоғлиқ долзарб аҳамиятга эга эканига бугун ҳам гувоҳ бўлиб турибмиз.

Халқимиз бировнинг ташвишига ҳеч қачон томошабин бўлиб қараб туролмади. Сардоба воқеасини эшитган қанчадан-қанча тadbиркорлар, саховатпеша юртдошларимиз эвакуация қилинган одамларга ёрдам қўлини чўзишга шошилгани, аксарияти жабрдийдаларга ўз хонадонидан жой бергани хавотиримизни аритди. Биз буни корона-вирус пандемияси туфайли жорий қилинган карантин мобайнида ҳам, кунни кеча Бухоро вилоятида содир бўлган табиий офат чоғида ҳам кўрган ва гувоҳи бўлган эдик.

Айни шундай фазилатлар одамларимизга мадад ва суянч бўлиши табиий. Бу фалокат, ҳақиқатан, ҳеч ким кутмаган синов бўлди. Энг аввало, иродамизга синов, меҳру оқибатимизга, одамийлигимизга, имон-эътиқодимизга синов. Аммо шу аниқ, халқимиз энг мураккаб шароитларда ҳам руҳини баянлаб турган, ўзаро ишонч, аҳиллигини, меҳр оқибатини йўқотмаган халқ. Сабр тоқатли, меҳнатсевар ва бағрикенг халқимиз бу синовларни ҳам бир мушт бўлиб, матонат билан мардона энгиб ўтади, албатта.

Халқ матонати чексиз ва қудратлидир

Бошланиши 1-бетда

Кунни кеча сув омборидан сизиб чиққан сув фақат Сардоба тумани эмас, балки бошқа ерларга ҳам ташвиш туғдирди. Бу ҳақда оммавий ахборот воситаларида, ижтимоий тармоқларда ўқиб, очиги, хафа бўлдик, эзилдик. Аммо ўзбек халқининг етакчиси ҳаммада ишонч уйғота олди. Президентимиз зудлик билан ўша куннинг ўзида воқеа жойига етиб борди. Шавкат Мирзиёев раҳбарлигида амалга оширилаётган ишларни кўриб, барчамиз қалбдан Сирдарё томон юзландик.

Президентимизнинг халқ билан суҳбатлари, уларга кўрсатган меҳрли барчамизни ҳаяжонга солди.

Бугун нафақат Сирдарё халқи, бошқа вилоятлар каби самарқандликлар ҳам қўлқуварлар билан ҳамкор ҳамддор. Сирдарёнинг матонатли халқи табиатнинг ҳар қандай ҳужумига тайёр эканини ўқиб, кўриб турибмиз.

Самарқандликлар бу талафотни худди ўзлариникидек қабул қилиб, дўсту ёрлар дардига мал-ҳам бўлиш йўлида ҳаракат қилмоқда. Воқеа содир бўлгандан кейин кўп ўтмай, Самарқанд саховати Сирдарё томон йўлга тушди. Ҳозирча ёрдам

тариқасида 28 тонна ун, 12 тонна гуруч, 4,5 тонна макарон, 17 тонна ўсимлик ёғи, 27 тонна картошка, 17,5 тонна пиёз, 12 тонна сабзи, 20 минг донна тухум, 320 килограмм гўшт, 4,0 тонна сабзавот маҳсулотлари жўнатилди.

Мазкур ҳолатдан азият чеккан ҳамюртларимиз учун 3 минг жуфт оёқ кийим, қарийб 6 минг донна кийим-бош, 3,5 минг донна сочиқ, 9 минг дондан кўпроқ кўрпа-тўшак, 6170 жуфт пайпоқ, 1700 донна идиш-товоқ, 6600 донна гигиеник ва 200 турдаги дори-дармон воситалари ажратилди.

Эрта тонгдан қурилиш ва обodonлаштириш ишларини амалга ошириш учун 2 та катта қайиқ, 20 донна ҳарбий дала чодир, 81 та юк машинасида пойдевор блоклари, тоғ тоши, шагал, бетон, шунингдек, экскаватор, автокран ва бульдозерлар жўнатилди. Бу эҳсонлар чин юракдан, беғараз ёрдам сифатида ташкил қилинди.

Мен оқсоқол сифатида яқинлашиб келаётган умумхалқ байрами — 9 май халқимиз учун қанчалик қадри, унутилмас байрамлигини эсга олмоқчиман. Иккинчи жаҳон уруши йилларида элимиз ўзга ўлкалардан келган ўз минглаб оилаларни ўз жигаридек қабул қилиб, бир бурда нонини бўлиб еди, уларга жой берди, меҳр берди, бегона демади.

Муҳтож кимсаларга саховат қилиш юртдошларимизнинг қонида, миллий қадриятларида мавжуд бўлган, илҳози узоқ тарихимизга бориб қадаладиган фазилатлардандир. Х асрда Мовароуннахрда яшаб, сермазун ижод қилган фақиҳ, муфассир, воиз адиб Абу Лайс Самарқандийнинг машҳур “Баҳр ул-улум”, “Бўстон ул-орифин”, “Танбех ул-гофилин” асарлари халқимиз орасида қўлма-қўл, алоҳида иштиёқ билан мутолаа қилинади.

Айниқса, “Танбех ул-гофилин” асари саховат ва кўмак ҳақида қўллаб тавсиялар берилгани билан ажралади туради. Ушбу асардаги “Саховат қилган кишининг молу жони покланади”, “Билиб-билмай қилган хато ва нуқсонлари кечирилади”, “Турли касалликлар ва балолардан фориғ бўлади”, деган фикрлар ҳозир ҳам долзарб аҳамиятга эга бўлмоқда.

Бугун талафот кўрган қадрдон юртдошларимиз қўшини вилоят аҳолиси томонидан қучоқ очиб қутиб олинди. Ҳадемай ҳаммаси изга тушади. Янги уй-жойлар, ижтимоий соҳа объектлари қурилиб, ўзининг янги эгаларини қучоқ очиб қутиб олади.

Азиз сирдарёликлар, қаддингизни баянлаб кўтаринг. Бугунги ташвишли кунлар, албатта, ўтиб кетади. Ишонинг, сизлар билан янги Ўзбекистонни биргаликда қураимиз.

Манзил олис бўлса-да, қалбан яқин одамлармиз

Бошланиши 1-бетда

Кўпни кўрган инсонлар бирор офат ёки дардга дуч келганлариди “Аллоҳга шукр”, “Баттаридан сақласин”, дейдилар. Аллоҳга шукри, Сирдарёда ўлим бўлмади. “Бош омон бўлса, дўппи топилади”, дейди халқимиз. Насиб қилса, сув омбори янада мустаҳкам бўлиб, қайта тикланади, дарз кетган иморатлар янада кўркам қиёфа касб этади. Ахир биз нима бўлса яхшиликка, деб ўрганган халқимиз.

Ўзбек халқи тарихда қирғинбарот урушлар, техноген ҳодисалар, турли эпидемияларни кўп бора бошидан кечирган. Уларнинг барини халқимизга хос ҳалоллик, ватанпарварлик, интизом, меҳнат билан енганмиз. Бу синовларни ҳам, албатта, енгамиз.

Саховатпеша инсонлар кўпаяётгани, барча ўз она юртига меҳр-содқотини намойиш қилишга уринаётгани, бир-бирини қўллаб-қувватлаши, Яратгандан мадад сўраб қилинаётган илтижолар, меҳр-муруват

мустаҳкамланаётгани буюк миллат, улуг халқ эканимизнинг ёрқин намоёнидир.

Бугун Сирдарёга мамлакатимизнинг барча ҳудудларидан ёрдам жўнатилмоқда. Мард ва танти хоразмликлар ҳам ўз оғ-иниси бўлган сирдарёликларни ёлғиз ташлаб қўймайди. Массофанинг узоқлиги, давом этаётган пандемия ҳолати бизнинг ёрдам кўрсатишга бўлган иштиёқимизни сусайтирмайди. Орада тоғлар ва чўллар бор, лекин қалбимиз яқин.

Кундан-кунга ривожланаётган Ўзбекистон ўз олдида буюк мақсадларни белгилаб олган. Бунёдкорликлар давом этаётгани, янги-янги тармоқлар шаклланаётгани халқимизнинг келажакка бўлган ишончидан дарак. Бу синовлар бизни олдимизга қўйган улугвор мақсадлардан чекинтирмайди. Аксинча, янада дадил ва залворли одамларга ундайди.

Буюк ватандошимиз Маҳмуд Замахшарий инсонни илм-маърифатли, ҳалол, раҳмдил ва саховатли

бўлишга, доимо рост гапиришга, инсонларга кўмакка интилишга чақиради. Жумладан, у бундай ёзади: “Сен қўшинларидан ёрдамнинг яма, ундан рўзгор буюмларингни қизганма. Қўйналган биродаринга ёрдам қўлини чўзсанг, чанқоқдан ёрилган лабга сув тутгандек, иссиқда қовжирган майсазорга тошқин булоқ сувини очгандек бўласан. Бу хайрининг энг аълоси ва шарафлисидир. Бу бардавом бўлишга, бир-бирова тавсия этишга лойиқ фотъдир”. Демак, Маҳмуд Замахшарий ҳар қандай қўйналган инсонга мурувват ва саховат қўлини чўзиб, унга имкони борича кўмак бериш энг яхши ва энг шарафли иш ҳисобланишини таъкидламоқда.

Биз бир майдани қирқ бўлиб еган инсонларнинг авлодларимиз, Аллоҳга таваккал қилиб иш кўрган, эътиқоди мустаҳкам аждодларнинг ворисларимиз. Биз ҳалол лўлма еб катта бўлган оналарнинг оқ сўтини ичган фарзандларимиз. Демак, бу синовларни, албатта, енгамиз.

Бу юртда ҳеч ким ўзини ёлғиз ҳис этмайди

Рустам КАЛОНОВ,
Тошкент шаҳри Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш бошқармаси бошлиғи ўринбосари

Инсонлар дардига малҳам бўлиш, уларнинг муаммоларига қулоқ тутиш, мушкулени осон қилиш халқимиз асрлар бўйи эъзозлаб келаётган юксак фазилатлардан.

Қолаверса, эҳтиёжмандларнинг арзини тинглаб, улардан ҳол-аҳвол сўраш, чорасизларни қўллаб-қувватлаш, кўнглини олиб, хурсанд қилиш нафақат Каъбани зиёрат қилиш, балки уни таъмирлаб, қайта тиклаб, обод этиш билан баробар, дейиларди. Бу хусусда мутафаккир бобоимиз ҳазрат Алишер Навоий бундай дейди:

Кимки бир кўнгли бузқўнни
хотирин шод айлагай,
Онча борким,
Каъба ваёрон бўлса обод айлагай.

Дарҳақиқат, мўмин-мусулмон киши бир биродарининг оғир дамларида унга елкадош бўлиб, муаммосини ҳал, мушкулени осон қилса, қайғусини аритса, ўзининг ҳам қайғуси кетади. Бировга ёрдам бердим, унга ҳам кўмак берилади. Бу йиллар давомида синалган ҳаётий ҳақиқатдир.

Сардоба сув омбори тўғони бузилгани ҳақидаги хабарлар чиққандан кўп ўтмай, юртдошларимиз сардобаликларга ёрдамга ошиқди. Халқимиз бу офат Яратгандан яна бир синов эканини англаб, қийин вазиятда қолганларга руҳан далда беришга, озиқ-овқат, кийим-кечак ва бошқа зарур маҳсулотлар юкланган

кўмак карвонларини Сирдарёга юборишга шошилди.

Ушбу воқеа содир бўлган, мутасадди ташкилотлар билан ҳамкорликда сув омбори атрофидаги қишлоқ ва маҳаллаларда истиқомат қилувчи аҳоли зудлик билан яқин ҳудуддаги туманларга эвакуация қилинди. Давлатимиз раҳбари офат рўй берган ҳудудни шахсан бориб кўрди. Ўша ёрнинг ўзида барча мутасаддиларга зарур топириқ ва вазифалар берди.

Президентимиз ҳудудда яшовчи нуронийлар, маҳалла раислари билан учрашиб, дилдан суҳбатлашди. Бирорта хонадон, бирорта одам эътиборсиз қолмаслигини, аҳолига ҳар томонлама ёрдам бериш бўйича барча чора-тадбирлар қўрилишини айтиб, юртдошларимиз кўнглига таскин берди.

Эл бошига иш тушган шундай оғир дамларда давлатимиз халқнинг ҳеч бир кишини ёлғиз ташлаб қўймастлиги, уларга ҳар томонлама ёрдам беришини кўрган сардобаликларнинг эртанги кунга ишончи янада ортди.

Дарҳақиқат, бу йил халқимизга анча синовли келди. Дастлаб корона-вирус пандемияси юртдошларимиз

сабр-тоқати, меҳр-оқибатини синовдан ўтказган бўлса, Бухоро вилоятига ёпирилган кучли шомол ва кунни кеча Сардобадаги офат меҳридаре одамларимиз иродасини яна бир бор имтиҳон қилди.

Аслида ҳаётнинг ўзи шундай. У одам боласини нафақат хурсандчилик ва байрамлар, балки қўтқилмаган ташвишлар, муаммолар билан ҳам синайди. Энг муҳими, бундай дамларда ҳар бир инсон ўзини қўлга олиб, яқинларига, ён-атрофидагиларга руҳан далда бўлиши, улардан ёрдамни аямаслиги, кўмакка муҳтож одамлар қалбига меҳр улашиши лозим. Бу эса одамийликнинг энг улугъ мезонидир.

Дарҳақиқат инсоният тарихдан бир-бирига суянчиқ бўлиб, турли мушкул ва оғир пайтларида яхши ва саховатпеша инсонларнинг хайр-саховатлари сабаб, ҳаётга умидлари қайта уйғонган. Хайру саховат ҳақида XX аср бошида Туркистон ижтимоий-сиёсий ҳаётининг йирма маърифатпарвар намояндаларидан бири бўлган Мунаввар қори Абдурашидов “Адиб ус-соний” китобида “Саховат хулқларнинг энг яхшисидур”, деб таъкидлаган. Бу эзу фикрлар қанчалик долзарб аҳамиятга эга эканини бугунги вазият аниқ-тиниқ кўрсатмоқда.

Халқимиз бундан мураккаб дамларда ҳам ўз аҳиллиги ва меҳр-оқибатини йўқотмаган. Бошланиси йўқларга уйнинг туридан жой берган, ейдиган нонини улар билан баҳам қўрган. Энг муҳими, элимиз ҳар қандай оғир шароитда ҳам қаддини баянлаб туртиб, ўзаро ишонч ва бирдамлигини, ҳамжиҳатлигини намоён этган.

Мана шундай меҳр-оқибатли ватандошларимиз, элим, юртим деб жон қўйдирувчи Президентимиз бор экан, халқимиз ҳар қандай оғир шароитда ҳам ўзини асло ёлғиз ҳис этмайди. Ҳеч қачон табиий офат билан ёлғиз ва юзма-юз қолмайди.

Нормурод ИСОҚОВ,
Навоий вилояти Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш бошқармаси бошлиғи ўринбосари

Қарийб икки ойдирки, коронавирус пандемияси сабаб халқимизнинг бирдамлик, ҳамжиҳатлиги, сабру қаноат, биродарлик каби фазилатлари намоён бўлаётган эди.

Яқинда Бухорода юз берган табиий офат, Сардоба туманидаги сув омбори билан боғлиқ кўнглисизликлар эса халқимизни яна бир бор синовдан ўтказмоқда.

Албатта, табиат инжиқликлари билан боғлиқ бундай фақуллодда ҳолатлар қачон содир бўлишини ёки улардан қанча аҳоли зарар кўришини ҳеч ким олдиндан башорат қила олмайди.

Шу сабабли мазкур ҳудудларга Президентимиз раҳбарлигида турли масъул идоралар раҳбарлари ва ходимлари тезлик билан бориб, талафот оқибатларини бартараф этиш ишлари бошлаб юборилди.

Жумладан, Сардоба туманида рўй берган тошқин оқибатлари ўрганилиб, жабрланувчиларга тезкор ёрдам кўрсатилмоқда. Сув зарар етказган аҳоли пунктларидан 70 мингга яқин фуқаро Сирдарё ва Жиззах вилоятлари ҳудудига қўйрилди.

Жабрланганлар шифохоналарга ётқизилиб, Сардоба туманининг Қўрғонтепа ва Дўстлик аҳоли пунктларида зарар кўрган бино-иншоотлар таъмирланмоқда. Аҳолига, уларнинг яшаш жойларига, экин майдонларига катта зарар етказган тошқин оқибатларини эшитиб, биз, навоийликлар

ҳам сирдарёлик юртдошларимиз бошига тушган ташвишдан эзилдик.

Узоқ йиллик меҳнат фаолиятим давомида кўп раҳбарлар билан ишладим. Ўзим ҳам раҳбарлик қилдим. Бугунги кунлар Қўғон воқеаларини ёдимга солмоқда. Ўшанда ҳам Президентимиз айлани пайтдагидек ҳар бир фуқарога ҳамдард бўлиб, қайғурганининг гувоҳи бўлганмиз.

Кунни кеча Навоий вилояти Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш бошқармасидан кексалар ва фахрийлар масалалари бўйича масъул сифатида Хатирчи туманида бўлдик. У ерда пандемия сабабли қийин вазиятга тушиб қолган юртдошларимизга ёрдам бермоқчи бўлиб боргандик. Муддаомизни эшитган туман ахли сардобаликларнинг аҳоли бизникидан оғирроқ, уларга кўпроқ ёрдам керак, деб ташвишланаётганини кўриб, юртдошларимизнинг ҳамжиҳатлиги риштаси янада мустаҳкамланаётганига амин бўлдик.

“Айтинг, томорқа, бог-роғимизда етиштирган маҳсулотларимиз билан биз ҳам ёрдам берилик”, деганлариди қалбим яна бир бор қалқиб тушди.

Азалдан бир-бирига елкадош, ёрдамчи бўлган халқимиз мазкур синовли

ва машаққатли кунларда ҳам меҳнаткаш, бағрикенг сирдарёликларга ақидан кўмак бериб, талафот оқибатларини қисқа вақтда тўлиқ бартараф этишга киришгани эътиборга молик.

Кечанинг ўзидеёқ, Навоий вилоятидан ярим миллилард сўмлик турли маҳсулотлар ортлган карвон Сардобага йўл олди. Ҳатто халқ депутатлари вилоят кенгаши депутатлари ўз ойллик маошлари ҳисобидан маблаг йиғиб, яна ёрдам қўлини чўзишга шайлиги меҳр-оқибатли, саховат ва мурувватни улугъ билган ота-боболаримизнинг қони ҳамон томиларимизда гупуриб оқётганини яна бир бор кўрсатди.

Юртимизда XI-XII асрда яшаб ижод қилган аллома Абул Муин Насафий “Табсириқ ул-адилла”, “Баҳр ул-калом” ва “Тамхид” номли асарларида саховат, хайр-эхсон, меҳр-мурувват каби фазилатлар мазмун-моҳияти хусусида алоҳида тўхталиб: “Ҳар қандай соғлом инсон учун касб қилиш ва ҳалол меҳнат билан пул топиш ҳамда топган пулларидан хайр-эхсон ва саховат қилиши фарзидир”, деб таъкидлади.

Бугунги кунда сирдарёлик юртдошларимизга оғир кунларда елкадош бўлиш мақсадида қайсидир вилоят озиқ-овқат жўнатса, яна қайсидир вилоят тошқиндан зарар кўрган биноларни тиклаш учун зарур қурилиш материаллари, қайсидир туман ва шаҳар эса дори воситалари ва карантин даврида зарар бўладиган тиббий ниқобларни ёрдам тариқасида юбормоқда. Сардобаликларга ўз хонадонидан жой бермоқда.

Биз, навоийликлар ҳам мазкур ҳудуддаги сув тошқинидан зарар кўрган, ўз иссиқ жойи, бошпанасидан айрилган юртдошларимиз ташвишига шерикмиз ва уларга ҳар доим яқин дўст сифатида елкадош, маслақдош эканимизни билдирамиз.

Ислохот самаралари

ЎЗБЕКИСТОНДАГИ ИСЛОХОТЛАР ДУНЁ НИГОҲИДА

Элдор АРИПОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги
Стратегик ва минтақаларо тадқиқотлар
институтининг директори

АҚШ ташқи сиёсати кенгаши ҳузуридаги Марказий Осиё ва Кавказ институтининг (Вашингтон) нинг нуфузли ҳафталик “The Central Asia-Caucasus Analyst” нашрида Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Стратегик ва минтақаларо тадқиқотлар институтининг директори Элдор Ариповнинг Ўзбекистонда олиб борилаётган ислохотлар мазмун-моҳияти ва самарадорлигига бағишланган мақоласи чоп этилди. Куйида ушбу мақола эътиборингизга ҳавола этилади.

Шу йил 24 январь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Олий Мажлиси учинчи Мурожаатномасини тақдим этди. Давлат раҳбарининг маърузаси мамлакатни ислох қилиш йўлида муҳим қадам бўлди.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев мазкур Мурожаатномасида олдингидек эски, самарасиз иш услубидан воз кечиб, бошқарувнинг демократик ва бозор муносабатларига асосланган шакллари жорий қилиш, шунингдек, кучли вакиллик ҳокимияти зарурлигини алоҳида таъкидлади.

Давлатимиз раҳбари янги сайланган депутатларни ислохотларни амалга оширишда қатъият-ли ва журъатли бўлиш, иккун ҳукуматига қараб қолмаслик, сайловчилар манфаатини ифода-лайдиган аниқ позицияни билдиришга чақирди.

Президентимиз самарали фаолият кўрсата-диган парламентга таянган ҳолда ўзаро муво-занат ва тийиб туришга асосланган барқарор тизимни шакллантиришга интиломоқда. Шавкат Мирзиёев ҳокимиятни қатъий вертикал асосда шакллантириш мақсадга мувофиқ эмаслигини аниқ тушунади. Бироқ мамлакатда парламент номигагина фаолият юритса, бунинг иложи бўл-майди.

Шу боис, Президентимиз Шавкат Мирзиёев мустақил парламентни шакллантиришда: Бу жараёнда фуқароларнинг манфаатидан келиб чиқиб, қонунларни қабул қилиш салоҳияти-га, зарур малака ва иродага эга бўлиш Олий Мажлиси фаолиятининг устувор жиҳатларидан ҳисобланади.

Парламент аъзолари мақоми ва обрўсини оширишга даъватлар ҳам айнан шулар билан боғлиқ. Бунинг учун давлатимиз раҳбари вазир ва идора раҳбарларнинг депутатлик сўровла-рига шахсан жавоб қайтариши лозимлигини қо-нунан белгилаб қўйишни тақлиф қилди.

Албатта, ислохотларни тақлиф қилиш бош-қа, уларни амалга ошириш бошқа. Айни пайтда давлат томонидан конкрет ислохотлар амалга оширилди. Ўзбекистон тарихида биринчи мар-та Бош вазир Вазирлар Маҳкамаси таркибини тасдиқлаш учун парламентга тақдим қилди. Шу билан бирга, парламентнинг ўзи ҳам фаоллаша бошлади. Бундай ўзгаришлар парламент то-монидан тақлиф қилинаётган қонун лойиҳа-ларини қўриб чиқиш жараёнида яққол кўри-намоқда.

Қонунчилик палатасининг олдинги таркибида 16 та қонун лойиҳаси муҳокамадан ўтмаган ва қайта ишлаш учун ташаббус эгаларига қайта-рилган. Таққослаш учун: 2010 — 2014 йилларда депутатлар томонидан бирорта ҳам қонун лойи-ҳаси қайтарилмаган.

Буларнинг барчаси сиёсий партияларнинг қизгин дебатлари натижаси экани эътибор-га молик. Ушбу жиҳатлар бугунги парламентни олдинги, яъни ҳамма меъёрий ҳужжатлар лойи-ҳаси бир овоздан қабул қилинадиган парламен-дан ажратиб туради. Бундай ўзгаришлар муҳим: улар эски тизим, яъни “қонунларни юқоридан кўрсатма асосида қабул қилиш” ўтмишда қол-ганини кўрсатади.

Амалда ўзаро тийиб туриш ва мувозанат-ни сақлаш тизими мустақил ҳамда самарали оммавий ахборот воситаларисиз фаолият кўрсата олмайди.

Ҳозир, ўтган даврдан фарқи равишда, ўзбек оммавий ахборот воситалари тўрттинчи ҳо-кимият ролини муваффақиятли бажармоқда. Улар одамларни қийнаётган долзарб муаммоларни аниқлаб, аҳолининг ижтимоий кайфияти ва и-слохотлар муваффақиятининг муҳим барометри-га айланмоқда. Ушбу амалиётнинг келгусидаги ривож Ўзбекистонга ислохотларни юқоридан кўйишга кўрсатма асосида эмас, балки “қуйидан юқорига” тамойили асосида амалга оширишга имкон берувчи “қайта алоқа” механизмини қў-лаш имконини беради.

Ўзбекистондаги тизимли ўзгаришларнинг яна бир муҳим жиҳати — нодавлат нотижорат ташкилотлари (ННТ) ёки фуқаролик жамияти атамалари остида бirlашган мустақил фуқа-ролик ташаббусларидир.

Ҳозир ҳукумат ННТларни давлат аппарати фаолиятини мониторинг ва ижтимоий назорат қилиш воситаси сифатида мустақамлашга уринмоқда. ННТлар сиёсий, ижтимоий-иқтисод-ий соҳалардаги вазиятнинг мониторингини бўйи-ча 700 дан ортиқ ташаббус билдирди.

Амалда сиёсий ислохотлар янги иқтисодий модель томонидан қўллаб-қувватланмаса, му-ваффақиятли кечishi қийин. Собиқ иттифоқ давриддан қолган кўплаб институт, тузилма ва одатлар янгича фикрлаш ва бошқарува тўс-қинлик қилиш шубҳасиз. Президентимиз Шавкат Мирзиёев илгари Бош вазир сифа-тидаги фаолияти унинг бундай камчиликлар

мавжудлигини жуда яхши билишини ва бу борада вақтинчалик чоралар кўриш кўзлан-ган натижани бермаслигини аниқ-тиниқ ту-шунишини кўрсатади.

Шу боис, у ҳақиқий бозор тамойиллари асосида фаолият юритувчи янги иқтисо-дий модель ишлаб чиқиш тақлифини ил-гари сурди. Шу каби тақлиф ва ташаббуслар Президентимиз ҳамда унинг администрацияси кўзланган мақсадга тадбиркорлик ташаббуслари-ни қўллаб-қувватлаш орқали эришиш ниятида эканини кўрсатмоқда.

Бизнесни қўллаб-қувватлаш бўйича саяё-ҳаракатлар коронавирус пандемиясининг иқтисодийта салбий таъсирини юмшатишга қаратилган чора-тадбирларда ҳам намоён бўлмоқда. Инқирозга қарши ишлаб чиқилган махсус дастур банк сектори, ишлаб чиқариш ва меҳнат муносабатларини ўз ичига олади. Коро-навирс оқибатларининг салбий таъсирини юм-

шатиш учун 1 миллиард доллар миқдоридидаги маблағга эга махсус жамғарма ташкил этилди. Ўзбекистон ҳукумати кичик ва ўрта бизнес, экс-порт қилувчи корхоналар, туризм, транспорт ва меҳмонхона бизнеси, шунингдек, аҳолининг иж-тимоий заиф қатламларини қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратмоқда.

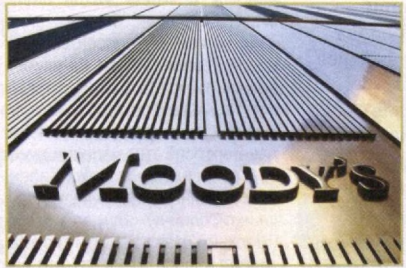
Ўзини ўзи яқкалаш режимида ўтишга мажбур бўлган тадбиркор ва фуқароларнинг эҳтимолий йўқотишларини минималлаштириш учун кенг имтиёз ва преференциялар тақдим этилган. Ху-сусан, мулк ва ер солиқларини тўлаш мuddати кечиктирилди, туристик солиқ тўловлари музла-тиб қўйилди. Сув ресурсларидан фойдаланган-лик учун солиқ ставкалари қайтарилди, қатор солиқларга устамалар ҳам тўхтатилди.

Фуқароларнинг ижтимоий эҳтиёжманд қатлами ҳам эътибордан четда қолгани йўқ. Бу жараёнда давлат ва жамиятнинг самарали ҳамкорлиги юзга келди. Мамлакатнинг ҳар бир ҳудудда тегишли хайрияларни мувофиқлашти-рувчи марказлар тузилди. Уларда Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг 18,5 мингга яқин волонте-ри фаолият кўрсатмоқда. Бугунги кунга келиб, улар томонидан 200 мингга яқин эҳтиёжманд оилага бегараз ёрдам қўйилди.

Бундан ташқари, аҳолининг ижтимоий заиф қатламини манзилли қўллаб-қувватлаш мақ-садига Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан “Саховат ва кўмак” умумхалқ ҳа-ракатини ташкил этиш бўйича ташаббус кўр-сатилди. Давлатимиз раҳбари тадбиркорларни ихтиёрий равишда эҳтиёжмандларга бегараз ёрдам бериш каби масъулиятли ишга бош қў-шишга чақирди.

Ўз навбатида, давлат бундай тадбиркорлар-га солиқ, лизинг, кредит, керакли ресурслардан фойдаланиш имконини бериш борасида турли имтиёз ва преференциялар тақдим этади.

Бош вазир ўринбосари Жамшид Қўчқоров таъкидлаганидек, тадбиркор сарфлаган ҳар бир

сўм давлат томонидан компенсация қилинади. Жаҳон иқтисодиёти ривожланишининг сўнг-ги юз йиллиги бир ҳақиқатни ишонч билан та-сдиқлади: тадбиркорлик фаолияти эркинлиги таъминланган мамлакатларда фуқаролар фа-ровонлиги ошган ва, аксинча, тўсқинлик қилиш салбий оқибатларни юзга келтирган. Ўзбекис-тоннинг собиқ иттифоқ давридаги ўтмиши ҳам бу соҳа ривожига тўсқинлик қилиш оқибатлари қандайлигини яққол исботлайди. Сўнгги бир неча йилда Ўзбекистон иқтисодиётда қатъият билан фундаментал ислохотларни амалга

оширмоқда. Ушбу саяё-ҳаракатлар ўзининг сезиларли натижаларини бермоқда.

Жаҳон банки маълумотларига кўра, корона-вирус пайдо бўлгунига қадар Европа ва Марка-зий Осиёнинг ривожланаётган мамлакатларида ЯИМнинг йиллик ўсиш даражаси 2,2 фоизни ташкил қилган, аммо Ўзбекистонда ўсиш да-ражаси ушбу кўрсаткичдан 2,5 баробар юқори бўлган. Ўзбекистон, шунингдек, илк бора S&P, FitchRatings, Moody's каби етакчи халқаро рей-тинг агентликларининг суверен кредит рейти-нга юқори кўрсаткичларни олишга муваффақ

бўлди. Бир миллиард долларлик облигациялар-ни муваффақиятли жойлаштириш эса бозорнинг мамлакат иқтисодий режаларига ижобий жава-б бўлди.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев давлат-нинг пахта ва ғалла экинлари устидан моно-полиясини бекор қилди. Бу ислохот вақт ўтиши билан сўзсиз улкан диверсификация, ихтисос-лашув ва экспорт ҳажмининг ошишига олиб ке-ладиган, қишлоқ хўжалиги соҳасида ҳақиқий бо-зор иқтисодиётини яратиш сари қўйилган дадил қадамдир.

Мамлакатнинг янада тараққий этишига жид-дий зарар етказадиган ва ҳалал берувчи омил коррупциядир. Унга тўқнаш келган кўплаб бош-қа давлатлар каби Ўзбекистон ҳам бу ўринда ягона ечим йўқлигини тушунади. Бу борада Президентимиз Шавкат Мирзиёев комплекс чора-тадбирлар олиб бормоқда. Улар орасида тўлиқ валюта конвертацияси, давлат шартно-маларини қайта ишлаш, солиқ ва тўловларни ундирриш жараёнини рақамлаштириш, суд-ҳуқуқ тизими ва юридик таълимни ислох қилиш каби саяё-ҳаракатлар бор. Бундан ташқари, давлат хизматчилари учун ўз даромади ва мол-мулки тўғрисида оммавий равишда ҳисобот бериш каби талаб жорий қилинмоқда.

2017 йилда Ўзбекистон парламенти “Корруп-цияга қарши курашиш тўғрисида”ги қонунни қа-бул қилди. Бундан ташқари, ўтган йили парла-ментнинг икки палатасида Коррупцияга қарши курашиш ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмиталари тузилиб, уларда, асосан, хорижда ўқиган, замо-навий юридик таълимга эга ёшлар иш бошлади.

Бу қисқа мuddатда бажарилган иш, бироқ Ўзбекистон Transparency International халқаро ташкилотининг коррупцияни қабул қилиш индек-сида беш поғона юқорилади. Бу натижа ҳозирги кунда мамлакатда коррупцияга қарши муро-саси кураш олиб борилаётгани, бунга давлат ҳам, жамоатчилик ҳам жиддий эътибор қаратаётга-нидан далолат беради. Бу соҳада янада юқо-ри натижаларга эришиш учун Президентимиз алоҳида Коррупцияга қарши курашга ихтисос-лашган орган тузишни тақлиф қилди. Халқаро тажриба шуни кўрсатадики, коррупцияга қарши курашадиган том маънодаги мустақил тузилма-

ларни ташкил этиш улар фаолияти самарадор-лигини тубдан оширишга имкон беради.

Аҳоли турмуш даражаси ошмаса, ислохотлар самара бермайди. Сўнгги икки йилда Ўзбекис-тонда реал даромадлар 49 фоизга ошди. Дав-лат пенсия ва ижтимоий таъминот бўйича тў-ловлар миқдорини оширди. Ҳукумат томонидан тақлиф этилаётган 700 миллион доллар миқдо-ридаги жамғарма ҳам таъминланган фуқаролар-ни ижтимоий ҳимоя қилиш, шунингдек, уларга ўз кўникмаларини ривожлантириш ва имкониятини оширишда кўмаклашишга қаратилган.

Ҳар қандай давлатда ислохотлар жараёни бошланиши жамоатчиликда шубҳа ва қўрқув би-лан бирга, орзу-умидлар уйғонишига ҳам сабаб бўлади. Буларнинг барчаси Ўзбекистонга ҳам хос, бироқ бугунги кунда оптимистик қараш шубҳа ва хавотирлардан анча устун. Бу ҳа-қиқий ва тизимли ислохотлар йўлида муҳим қа-дамлар қўйилаётгани билан боғлиқ.

Бундан ташқари, Президентимиз Шавкат Мирзиёев ислохотлар, муаммо ва камчиликлар ҳақида очиқ гапирди. Фуқароларнинг давлат ва иқтисодиётни бошқариш, коррупцияга қарши ку-рашиш, давлат идоралари масъулиятини оши-ришдаги иштироки ҳақида сўз юритар экан, ўз и-слохотлари стратегиясининг кенг жамоат-чилик томонидан қўллаб-қувватланишига эриша олди.

Ислохотлар самара бериши тобора ой-динлашаркан, ўзгаришлар жараёни одамлар кучига-куч, ғайратига-ғайрат қўшмоқда. Нати-жада бундан нафақат Ўзбекистон фуқаролари, балки уларнинг Марказий Осиёдаги қўшнилари ҳам манфаат кўради. Ҳар қандай вазиятда ҳам, Президентимиз Шавкат Мирзиёев парламентга йўллаган Мурожаатномасида таъкидлаганидек, “ортага йўл йўқ”.

Эркин сўз

БУ КУНЛАР ИРОДА ВА МАСЪУЛИЯТ СИНОВИДИР

Бошланиши 1-бетда

Сўз эркинлиги муқобил фикр, дегани. Му-қобил фикрлардан энг ҳаққонийсини танлаш, дегани. Рост, бизда ҳали бунга кўникма ва тажриба кам. Аммо ҳеч қачон ҳеч қайси бир давлатчилик осонликча қўрилмаган. Бунга узоқ ва яқин тарихимиз гувоҳ. Мақсадга эришмоқ йўлидан кўп синовлар ҳамда қўрбонликлар, йў-қотишлар билан ўттилган.

Ўзбекистон Президентининг 2016 йилги сай-ловдаги ғалабасидан сўнг демократик давлат сари интилиш, сўз эркинлиги, фикрлар хилма-хиллиги ва бахslashуви бош устувор вазифа сифатида белгиланди.

Ҳеч кимни ва ҳеч нимани танқид қилиш ния-тин йўқ. Аммо бундан илгари вазият қандай бўлганини тажрибали ва ҳатто тажрибасиз жур-налистлар ҳам яхши билади. У пайтларда ҳали “блогер” атамаси йўқ эди. Ижтимоий тармоқда ёзган одам ҳам ҳадик билан ёзарди. Сталин даврини кўрган бирор одам чиқиб, кўзга тик қа-раб “Сен давлат сиёсатида қаршимсан?” ёки “Сиёсат билан ўйнашсанми?” деган таҳдид билан исталган “қахрамон”ни ҳам индамас аҳ-волга солиб қўярди.

РАҲБАРЛАР БЕМАЛОЛ ГАПИРА БОШЛАДИ

Биз мамлакатимиздагидан кўра, хориждаги вазирлар ва амалдорларни билардик. Бирорта сиёсатчининг маҳаллий телевидениеда чи-қишига изн йўқ эди. Энди тасаввур қилинг: сўнг-ги уч йилда бизнинг вазирлар ҳам, сенатору депутатлар ҳам, ҳукумат аъзолари ҳам халққа яқинлашишга мажбур бўлди. Уларни Президен-тимизнинг очик ва янги сиёсати бунга мажбур қилди. Айниқса, Халқаро пресс-клубнинг сессияларида сўзга чиқмаган бирорта ҳам амалдор қолмади. Биз ҳокимлар билан, вазирлар билан юзма-юз гаплашишга, аччиқ ва уларга ёқмайди-ган саволлар беришга ўргандик. Ҳатто уларнинг нутқларини эшитиб, ҳаяжондан адашган пайт-ларида “қовун туширди”, дейиш урфага айланди. Интернетда илгари хориждаги хайплар модага кирди. Тўғри-да, бир умр оғзига толқон солиб келган амалдорлар бирданига сўзлай бошла-ди. Бир умр лом-мим демаган одамнинг қовун тушириши табиий эди-да. Ахир биз уларни Буюк Британия ёки Жанубий Кореядан олиб келма-гандик. Ҳаммаси худди ўзимиз сингари эски ту-зумнинг одамлари эди.

Майли, бундан ҳам ўтармиз. Амалдорла-римиз ҳам қовун туширмасликка ўрганишар. Аммо биз бу “грипп”дан бирга даволанишимиз керак.

Ўзбекистон бугун Шарқ ва Ғарб давлатлари орасидаги энг сара тажрибани олмақчи. Баъзи-да аччиқ мевааларни ейиш ҳам насиб қилаяпти. Бу табиий...

Бизнинг сиёсий воқеалигимизда Президен-тимизнинг вилоятларга таширфлари ва ви-деоселектор йиғилишлари янги воқеалик бўлди. Шавкат Мирзиёев режалар таширфларни ёқтир-мади. Олдиндан тайёрланган сценарийларни инкор этади. Танланган ва ўргатилган одамлар билан эмас, профессионаллар билан гапла-шади. Кўргазмали учрашувларни-ку, умуман, қабул қилолмайди. Ута расмийчилик билан ўтаган йиғилишлар ҳам унинг табиғатига эид.

Единингда бўлса, бир постимда айтгандай: видеоселектор бўладими ёки учрашув бўлади-ми, Президентимиз шовмайди. Хоҳ у профес-сор З.Новицкий сингари тажрибали мутахассис бўлсин, хоҳ катта амалдор, хоҳ вилоят ёки туман ҳокими, Президентимиз шовмайди, сўзини бўл-май тинглайди. У ўз қарориде профессионалнинг фикрига таянади.

Шавкат Мирзиёев Президентликка номзод бўлганида Корақалпоғистонга, адашмасам, Шуманай туманига борганида минглаб одам-лар орасига кириб кетди. Уни зич ўраб олишди. Кимдир буни одамлар аввал мамлакатнинг би-ринчи раҳбарини кўрмаганлигига йўйди, аммо Шавкат Мирзиёев буни одамларнинг муаммо-лари тўлиғини қолганлигига, одамлар билан мулоқот бўлмаганлигига йўйди.

2016 йилги сайлов ҳам туғайди. Бутун мам-лакатни айланган Шавкат Мирзиёев халқ Прези-дентига айланди. Балки кимдир ўшанда “Бу вақтинчалик, сайловдан кейин ҳаммаси тўхтай-ди, бир вақтинчалик пилар технологияси”, деб ўйлагандир. Аммо мана, 2020 йилнинг ўртасига келяптики, Шавкат Мирзиёев халқ билан муло-қотни тўхтатгани йўқ ва тўхтатмайди ҳам.

Халқ дарду ташвиши, одамлар ғами Пре-зидентимиз учун қанчалик яқин эканини биз Бухоро ва Сардобага режадан ташқари теакор таширфларда ҳам кўриб, гувоҳи бўлдик. Сирдарё вилоятида давлат раҳбари икки

сутка яшади, одамлар ичида бўлди. Уч-тўрт минг кишилик лицейлар, мактабларга, шу-нингдек, маҳаллаларга бориб, одамларни тинчлантирди, кайфиятини кўтаришга ҳа-ракат қилди. Уларни кийим-кечак ва озиқ-овқат билан таъминлашга бош-қош бўлди. “Уларингиздан сувни чиқариб берамиз, йўлларингизни таъмирлаб берамиз, дала-ларингизни ҳайдаб талафотлариде сўз эр-кинлиги ҳамда вазиятни яширмасдан, ошқора қўрқатишни ўз-ўзидан деб билиш қарор эмас. Бу Президентимизнинг сиёсий иродаси, унинг ўз йўлидан қайтмаслигини кўрсати.

Коронавирус бўйича биринчи кунлардан шундай бўлди. Биз касални яширмадик. Чун-ки яширилганида, албатта, иситмаси ошқор қилар эди. Буни баъзи давлатлар мисолида ҳам кўряпмиз. Бизда пандемиянинг келиши, қанча одам касаллангани, унга қарши қандай чоралар қўрилиши Президентимизнинг ҳар бир селекторида очик, халданга яширилмай ёритил-ди. Пировардида Ўзбекистонда коронавирсга қарши курашиш борасида мактофга аэририб тажриба юзга келди. Касаллар сони кундан-кунга қайтапти. Мамлакат карантиндан ёруғ оз билан чиқаяпти.

СЎНГИ ВОҚЕАЛАР ҲЕЧ КИМДАН СИР ТУТИЛМАДИ

Бухоро ва Сардобада юз берган воқеалар ҳам халқдан бериктилмади ҳамда яширил-мади. Керак бўлса, вертолётдан ва дрондан олинган фото ҳамда видеосуратлар пешма-пеш намойиш қилиб борилади. Одамлар дезин-формация, маълумотсиз қолдирилиш сиёсати остида яшамайди.

Ҳали кўрсатилар, Шавкат Мирзиёев бу жой-ларга қутилмаганда яна кўп келади. Одамлар билан гаплашадиган. Берган топирикларнинг ижросини текширади. Қурилиш ишларини шах-сан назорат қилади. Тошкентга қайтган эса махсус комиссия билан бирга, воқеа сабабла-ри ва омилларини, масъуллар фаолияти ва ҳа-ракатсизлигини текширади.

Бу гапларни Шавкат Мирзиёевни кеча билган одам сифатида айтаятганим йўқ. 2005-2008 йилларда Бош вазирнинг матбуот котиби сифатида ишлаганимда, мен унинг кабинетда ўтирганини деярли кўрмаганман. Шавкат Мирзиёев кўп қаватли уйлارнинг ертўласи, томи ва йўлга ҳақида ўйларди, бошқа раҳбарлардан фарқи равишда бо-зорлардаги нархлар аҳоли учун қимматлик қилмаслиги борасида қайғурарди. 2008 йил-нинг июль ойида Когонда снарядлар порт-лаганида қонгонликлар билан бир ой яшади. 2010 йили Андижон чегарасида юз берган воқеаларда-чи? Ахир ўшанда Бош вазир Хонободда токи сўнгги одам ўз уйига етиб олгунга қадар яшамоганимди? Вилоятларга борганда исталган пахта даласига қирар, селекциячи олимлар билан соатлаб гапла-шади, уларнинг режалари билан қизиқар-ди. Оддий айтганда, ҳукумат раҳбарининг сиёсати одамларнинг муаммоларини енгил-латишга йўналтирилган эди.

Шавкат Мирзиёев Президент бўлганидан кейин бу масъулият юз чандон ошди ва унинг ҳаёти мазмунига айланди.

Мана шундай сўз эркинлигини биз уч оми-да таҳлил қилиб бердик. Қолганларига эа ўзингиз гувоҳ ва шоҳидирсиз!

Лекин биз яна бир нарсасга ўрганишимиз керак. Бу — сўз масъулияти! Сўз эркинлигини асло суиистеъмол қилмаслигимиз лозим!

Сўзимнинг якунини бир фикр билан тугатмоқ-чиман. Японияда бир йилда бир неча мингтагача зилилла бўлар экан. Баъзида ер кунига беш-олти марта қаттиқ силқинаркан. 1 баллдан 3 баллгача бўлган афтершоқларга улар пинагани ҳам бузмас экан. Табиат бузган нарсани тезда тиклаб олади. Зилиллардан ҳам япон табиатини ўзгар-тириб юбормас экан...

Биз болалигимизда “мусчадакек ювош” ибо-расини кўп айтирдик. Лекин бугун бизнинг миллат янги қиёфада тикланыпти. Сўнгги кун-лардаги воқеалар эса бизни битта ҳулосага ке-лишга ундади: биз ҳаёлидаги афсонавий ҳумо қуши сингари эмас, табиатдаги кўзимиз кўриб турган лочиндан ибрат олишимиз ва у сингари яшашни ўрганишимиз лозим!

Мозий — ҳақиқатнинг тарозусидир

Жамоатчилик орасида катта қизиқиш уйғотган “Ўзбек халқининг келиб чиқиш тарихи” номли асар китобхонлар эътиборига ҳавола қилинганга ҳам тўрт йилдан ошди. Бирмунча фурсат ўтгач, унинг рус тилидаги таржимаси ҳам чоп этилди. Машаққатли улкан меҳнат ва изланишлар самараси бўлган асарда, асосан, ўзбек этносининг элат, халқ ва миллат сифатида шаклланиш жараёни, миллий менталитет тушунчаси ва унинг ўзига хосликлари тадқиқ қилинган, бой моддий, маданий ва ёзма манбаларнинг чуқур илмий таҳлили берилган.

Асар муаллифи — тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Фанлар академияси академиги Аҳмадали АСҚАРОВ билан китобнинг ёзилиш тарихи, унда баён этилган янги ҳақиқатлар ва бошқа масалалар хусусида суҳбатлашдик.

КЎҲНА ТАРИХ ШОДАСИДАГИ МАРЖОН

— Китоб ёзилишига туртки бўлган ва бунга зарурият келтириб чиқарган омиллар нималардан иборат эди?

— Мен археолог сифатида ўзбек халқининг келиб чиқиш тарихи билан 30-35 йилдан бери шуғулланиб келаман. Бу менинг шу даврдаги археологик изланишларим, топишмаларим, илмий-ижодий меҳнатларимнинг маҳсулидир. Асар ўзбек халқининг этногенези, этник ва миллат бўлиб шаклланиш тарихига бағишланган, унда халқимизнинг яқин 4 минг йиллик тарихи археологик, антропологик, этнографик, лингвистик, тарихий топонимика ва қадимги ёзма манбалар маълумотларининг илмий таҳлили асосида баён этилган. Ушбу асарни ёзишга туртки бўлган сабаблар масаласига келсак, аввало, бу биз олимларга истисно берган ижодий эркинлик бўлса, ундан кейин она Ватан ва халқимизга бўлган садоқатим, мавзу бўйича мутахассис сифатидаги бурчим эди.

Аслида олимлар бу мавзу билан узоқ йиллардан бери шуғулланиб келади. XX аср бошларида академик В.Бартольд раҳбарлигида бир гуруҳ олимлар ўзбек халқи Мовароуннахр, ҳозирги Марказий Осиё ҳудудига XVI асрда келгани, кўчманчи бўлиб кириб келган, деган назарияни ривожлантиришда ҳамда бу фан томонидан тан олинади. Бу қараш жадидлар томонидан ҳам қўллаб-қувватланган, чунки ўша пайтда илм-фаннинг даражаси шундай ҳулосани тақозо этарди.

Сўнг 1940-йилларнинг бошида археолог олим, минтақамиз халқлари тарихининг чуқур билимдони, академиги А.Якубовский ўзбек халқининг этногенези, халқ сифатида шаклланиши VI аср ўрталарида Фарбий Турк хоқонлиги даврига бориб тақалади, деган таълимоти илгари сурди. А.Якубовский, асосан, ҳудудий бирлик, иқтисодий ҳўжалик бирлиги, этномоддий ва тил бирлиги, антропологик тип (қиёфа) бирлиги, диний бағрикенглик ва давлат бирлиги каби омилларга суяниб, шундай ҳулосага келган. Унгача Марказий Осиёда қадимий эрон тилларида гаплашувчи сўғдийлар, хоразмийлар, бохтарийлар, саклар ва қадимги туркий тил лаҳжаларида сўзлашувчи уруғ ҳамда қабила жамоалари яшаган, айнан шу даврдан бошлаб уларнинг илк бор этник қовишуви бошланди, дейди олим. Бу В.Бартольд ғоясига берилган илк зарба эди.

Вақт ўтиши билан замон, фан, илм тараққий топиб, олимларнинг

изланишлари ҳам кенг кўлам ола бошлади. Борган сари турли янги маърифий-назарий қарашлар илгари сурилди. А.Якубовскийнинг ўзбек халқининг этник шаклланиши ҳақидаги ғояси янада кенгрок, янада бой бирламчи манбаларда ўз тасдиғини топа бошлади. Унинг ғоясини ўрганишда Марказий Осиё халқлари қадимги тарихининг чуқур билимдони, академик С.Толстовнинг хизмати катта бўлди. 1960 йилларга келганда С.Толстов ўзбек халқи этногенезининг бошланғич нуктасини яқин минг йилга қадимлаштириб, ўзбек халқининг туркий ва эроний тилли аҳолисининг илк бор қорилиши антик даврда юз берди, яъни Канг давлати даврига бориб тақалади, деган ғояни илмий асослади. Бизнинг авлод олимлари ана шу ғоялар остида шаклланишми. Бундай назарий ва маърифий қараш Фарбий Европа ва шўролар даври тарих фанининг ҳукмрон ғоялари асосида қурилган бўлиб, бу ғоя “Авесто” ва “Веда” каби қадимги эроний тилларда битилган зардуштилик диний ривоятларига асосланиб айтилган илмий фаразлар асосида шаклланиган эди. Афсуски, ўз даврида тўғри топишган бу концепцияда эронистик ғоялар ҳукмронлик қилиб, ўзбек халқининг қадимги илдизлари ҳақида гап кетганда, туркийлик сояда қолди, яъни археологик қазималарда учратилган (суяк, сопол, ёғоч ва тошга ёзилган), орамий алифбоси асосида битилган ёзув парчалари деярли қадимги эроний тилларда ёзилганлиги қайд этилиб, уларнинг илмий таҳлили ҳам эроний тиллар фойдасига хизмат қилиб келди. Тили эроний бўлган ёзув парчалари эса фанга “номатълум ёзув”, деб эълон қилинди.

Шўролар даври тарих фанининг назарий ва мафкуравий концептуал дастурида бронза, илк темир, ҳатто антик даврда ҳам Евроосиё даштларининг Тоғли Олтойдан бошқа барча ҳудудларида аҳоли эроний тилларда сўзлашганлар, деган ғоя олға сурилди ва шу руҳда илмий асарлар битилиб, ёшлар, бадий ижод ва илм ахли шу руҳда тарбияланди. Бу бирламчи археологик манбалар билан яхши таниш ўзбек олими сифатида менга ёқмас эди. Чунки аждодларимизнинг туркий илдизи билан боғлиқ археологик ёдгорликларнинг моддий маданияти (яъни сополлари, ҳарбий ва меҳнат қуроллари, тақинчоқларига) бронза даврида Марказий Осиёнинг барча ҳудудларида бир хил, аҳолисининг антропологик тип ҳам бир хил. Аммо совет тарихшунослиги фанида уларнинг Тоғли Олтойда яшаганлари туркийда, қолганлари эса қадимги эроний тилларда сўзлашганлар, деган ғайри илмий ғоя ҳукмрон эди. Ҳақиқатда бундай қараш менга аспирантлик чоғимдан бошлаб тинчлик бермаган.

Аслида “Ўзбек халқининг келиб чиқиш тарихи” китобининг ёзилишига асосий туртки 2006 йилда бошланган. Бир кунги икки киши мени йўқлаб кабинетимга кириб келди. Ўша пайтда Республикаимизнинг Биринчи Президентини топишриги эканини айтиб, мавзу билан шуғулланаётган олим сифатида менга тарихий адолатни тиклаш, тарихни ҳаққоний очиб бериш, ўзбеклар келиб чиқиш тарихини асослаб, борица кўрсатиб бериш масаласида суҳбатлашишди. Шу ишни амалга ошириш учун нималар қилиш керак, умуман, шу вазифани урдалаш мумкинми, деган саволларни беришди. Мен уларга мавжуд муаммоларнинг бориини айтдим. Ўзимни қийнаётган саволлар, масала ва муаммоларни рўйи-рост гапирдим. Орадан 4-5 кун ўтиб улар яна келди. “Президентимиз сизнинг ғояларингизни маъқуллади. Сизга барча шароитларни яратиб бериш ва китоб ёзилиши, чоп этилиши ҳамда тарқатилиши билан боғлиқ

барча муаммоларни ҳал этишни тегишли кишиларга топширди”, деб айтиш-

Қадимдан давом этиб келаётган этносиёсий вазиятга кўра, Марказий Осиёда икки тилли этник уруғ жамоалари, қабила ва элатлар истиқомат қилган. Улар микроҳудудий жиҳатдан алоҳида, ёнма-ён, кўп ҳолларда аралашиб яшаганлар.

ди. Мен дарҳол ишга киришдим ҳамда дастлаб “Ўзбек халқининг этногенези ва этник тарихи” китобим 2007 йилда дунё юзини кўрди.

Сўнг маълумотларни тўплашда давом этдим. Орада не-не қийинчиликлар, қаршиликлар, оғир кунлар бўлди. Мавзуни давом эттириб, янги-янги манбалар топиб, уларга асосланиб, китобни яна тўлдириб боравердим. 2015 йил арафасида китобни катта олимларга, сафдошларимга, мутахассисларга ўқитдим. Ҳаммага ёқди, ижобий фикрлар билдиришди, аммо нашрга рухсат бермади. Бу аслида биринчи раҳбарнинг топшириғи билан битилган китобнинг давоми, десамда фойдаси бўлмади. Китоб грант доирасида нашр этиладиган бўлгани учун муддатига 1 кун қолганда қийинчиликлар билан ўша пайтдаги молия вазирлиги қабулида бўлдим. Бир кун кеч қолсам, маблағ куйиб кетарди, газначилик пулни ўтказмас эди. Вазирга тушунтирдим. Ниҳоят, пул ўтказилди. Улкан ва катта машаққатлар билан бўлса-да, “Ўзбек халқининг келиб чиқиш тарихи” китоби нашр этилди. Қийинчилик ва қаршиликлар шу билан тугамади. Арзимаган вақтлар билан китобни сотишга, тарқатишга монеликлар авж олди. Иложисиз, ўкув юрталарига, изланувчиларга, тадқиқотчиларга китобни ўзимиз бепул тарқатдик. Орадан бирмунча вақт ўтиб, нуфузли комиссия тузилди ва комиссия китоб кенг оммага тавсия этилсин, деган ҳулоса берди. Шу зайл китоб бир неча бор чоп этилди.

Бирмунча вақт аввал китобни муҳтарам Президентимиз Шавкат Мирзиёевга ҳам совға қилдим. Жуда хурсанд бўлди, мени табриклади, раҳмат айтди. Суҳбатдан янги ғоялар олдим, янги режалар пайдо бўлди. Нокаментарлик бўлса ҳам айтаман, жорий йилда унинг учинчи нашри 5 минг нусхада чоп этилиб, китобхонларга тарқатилмоқда.

— Ўзбеклар этногенези мураккаб ва баҳсталаб мавзу. Ўзбекларнинг келиб чиқишига оид сиз илгари сураётган ғоя аввалги назариялардан нимаси билан фарқ қилади?

— Қадимдан давом этиб келаётган этносиёсий вазиятга кўра, Марказий Осиёда икки тилли этник уруғ жамоалари, қабила ва элатлар истиқомат қилган. Улар микроҳудудий жиҳатдан алоҳида, ёнма-ён, кўп ҳолларда аралашиб яшаганлар. Улар ўртасидаги иқтисодий, маданий ва этник алоқалар узоқ давом этган тарихий жараёнлар бўлиб, муайян ҳудудлар доирасида, ўзаро қорилиб, янги этник бирликларнинг вужудга келишига, янги этносларнинг шаклланишига олиб келган. Ана шундай этногенетик жараёнларнинг этник ҳосиласини, айниқса, ўзбек ва тожик халқлари мисолида кўриш мумкин. Уларнинг ҳар иккаласи ҳам эроний

ва туркий этник бирликларнинг муайян нисбатда, узоқ асрлар давомида қорилиши асосида таркиб топган. Уларнинг ҳар иккаласи ҳам икки этник илдизи Ўрта Осиёнинг туб жойли автохтон аҳолиси ҳисобланади.

Юқорида таъкидлаганимдек, ўзбек халқининг этногенези муаммосида унинг археологик манбалар билан боғлиқ икки масаладаги қузутовларим менга тинчлик бермай келар эди. Улардан бири Марказий Осиё бронза даври дашт қабилапарига тегишли археологик ёдгорликларнинг ашёларидаги айнан ўхшашликлар бўлса, иккинчиси ўша давр одамларининг антропологик типидagi айнан бир хиллик эди. Чунки шўролар даврида лингвистик фаразлар асосида яратилган концепцияга кўра, Ўрта Осиё, ҳатто Евроосиё даштларининг бронза даври чорвадор аҳолиси қадимги эроний тилларда сўзлашган, уларнинг Тоғли Олтой ҳудудида истиқомат қилувчи қисмигана туркий тилли эди, деган қараш тарихшуносликда устуворлик касб этган. Бошқача айтганда, нега бир хил моддий маданият ва бир хил антропологик типли аҳолининг Тоғли Олтой зонасида яшаганлари туркийда, қолганлари эса эроний тилда сўзлашган, деган фараз жумбоқлигига қилиб келмоқда эди.

Кейинги йилларда қадимги Хитой ёзма манбаларининг аслияти асосида олиб борилган изланишлар туйғайли Евроосиё даштларининг сўнгги энеолит ва бронза даври чорвадор қабилапарига — ҳулар, дилар, ўғиз, тиек, хунну каби прототурк уруғ жамоалари бўлганлиги ҳақида янги маълумотлар олинди. Бунга кўра, у прототурк уруғ жамоаларининг археологик маданиятларда акс этган муқобиллари Евроосиё даштларининг чорвадор сруб-андронова қабилапарига бўлиб, уларнинг моддий маданият излари милоддан аввалги II минг йилликнинг иккинчи ярмида Ўрта Осиё ҳудудларида кенг тарқалган. Бу жараён археологик адибётларда орирларнинг жанубга миграцияси билан узвий боғланиб келинади.

Шундай қилиб, юқорида келтирилган археологик материаллар ва уларнинг қадимги Хитой ёзма манбалари билан қиёсий локализациялаш асосида шундай фаразни ўртага ташлаш, Евроосиё даштларининг энеолит ва бронза даври қабилапарига ҳамда улар билан келиб чиқиш илдизлари бир бўлган Қадимги Хоразмнинг Тозабобғёб ва Қадимги Фарғонанинг Қайроққум маданиятлари, Ўзбекистоннинг қолган барча ҳудудларидан топиб, ўрганилган Андронова маданиятининг Фёдоров босқичи аҳолиси прототуркий тилли бўлган. Демак, икки тиллилик минтақамиз қадимги аҳолиси учун характерли бўлиб, ўзбек халқининг ҳар икки тарихий илдизи автохтон асосга эга.

Ватанимиз тарихига чуқурроқ кириб борадиган бўлсак, ўзбек халқининг энг қадимги аждоди 1988 йилда Фарғона водийсининг Селунгур горидан топишган ашёли даври одамларининг суяк қолдиқлари бўлиб, улар 35-40 ёшлардаги эркак, 40 ёшлардаги аёл ва 10 ёшлардаги болага тегишли бўлган. Улар, антрополог олимларнинг ҳулосаларига кўра, одамзоднинг

илк аждоди, яъни архантроплардан палеоантропларга ўтиш даври одами билан характерланади. Ундан кейинги босқич одами аждодининг скелети (мустье даври) 1938 йилда Сурхондарё вилояти Бойсун тоғининг Тешиктош горидан топишган. Тешиктош одамнинг суяк қолдиқлари Селунгур одамига нисбатан анча ёш бўлиб, у неандерталлар даври одами типига киради.

1972-1974 йилларда Хоразм археологик экспедицияси томонидан куйи Амударёнинг Сарикамиш дельтаси ҳудудидан, Тумек-Кичижик қабристонидан неолит даврига оид 30 га яқин қабр очиб ўрганилган. Антрополог Т.Трофимованинг таъкидлашича, бу ердан топишган одам бош чанқоқлари, бир томондан, Яқин Шарқ антропологик типини (Ўртаер денгизи типини) эслатса, иккинчи томондан, шимолнинг протоевропеоид типининг айнан ўзгичасидир. Бундай мисол ва далилларни яна истаганча келтиришим мумкин.

— Ўз қарашларингизни яна қандай далил ва исботлар билан ҳимоя қилдингиз?

— Юқорида келтирилган археологик ва антропологик материаллар обзоридан маълумки, Ўзбекистон ҳудудларида инсоният ҳаётининг илк босқичларида ҳам одамзод яшаган. Аммо уларнинг ҳеч бирини ҳозирги замон Марказий Осиё аҳолиси этносининг бирутаси билан бевосита боғлаш мумкин эмас. Чунки у кезларда, яъни қадимги, ўрта ва янги тош даврида уларнинг (ҳозирги замон этносларининг) ҳеч бири муайян элат, халқ бўлиб шаклланимаган эди. Минтақамиз, жумладан, Ўзбекистон ҳудуди жуда қадим замонлардан хронологик кетма-кетликда одамзот яшаган макон бўлган. Улар ҳеч қачон исзис йўқ бўлиб кетмаган, уларнинг энеолит ва бронза давригача этиб келган авлодлари Сарам, Сополли маданиятлари аҳолиси мисолида, тарих тақозосига кўра, қадимги сўғдий, бохтарий, хоразмий тил лаҳжаларида, Тозабобғёб, Қайроққум маданиятлари аҳолиси мисолида эса прототуркийда сўзлашганлар.

— Демак, аввалги назарияларга қарши бемалол айтиш мумкинки, ўзбек халқи “келгинди” ёки “кўчманчи” эмас?

— Марказий Осиё, жумладан, Ўзбекистон ҳудудларининг табиий-географик шароити, экологик имкониятлари қадимги тош давридан бошлаб аждодлар эътиборини ўзига тортган. Ашёли даврида яшаган фергантроплар, мустье даврининг неандерталлари яшаб ўтган бу ўлка мезолит, айниқса, неолит даврига келганда ҳақон цивилизация марказларининг бирига айланишига асос берган. Бу бепосён замин бағрида неолит даврида икки маданий-ҳўжалик ва икки тилли автохтон уруғ жамоалари муштарак шаклланади. Минтақанинг шимолий ҳудудлар аҳолиси генетик жиҳатдан Евроосиё этномаданий дунёси (протоевропеоид, прототурк) билан боғлиқ бўлса, унинг жанубий ҳудудлари аҳолиси иқтисодий-ҳўжалик ва тил жиҳатидан (Шарқий Ўртаер денгизи типини ва эроний тиллар оиласи) Яқин ва Ўрта Шарқ минтақалари билан боғлиқ эди.

— Китоб нима учун орадан бир неча йил ўтиб, рус тилига таржима қилинди? Яна қайси тилларга таржима устида иш олиб бориляпти?

— Китобни рус ва бошқа хорижий тилларга таржима қилиш бўйича жуда

Бирмунча вақт аввал китобни муҳтарам Президентимиз Шавкат Мирзиёевга ҳам совға қилдим. Жуда хурсанд бўлди, мени табриклади, раҳмат айтди. Суҳбатдан янги ғоялар олдим, янги режалар пайдо бўлди. Нокаментарлик бўлса ҳам айтаман, жорий йилда унинг учинчи нашри 5 минг нусхада чоп этилиб, китобхонларга тарқатилмоқда.

кўп тақлифлар бўлди. Аммо таржима — меҳнат, демак пул туради. Ҳомий, яъни маблағ масаласи катта муаммо бўлиб юзага чиқди. “Қишлоққурилиш-банк” сиймосида ҳомий ҳам топдим. Лекин у ажратган маблағ нашр учун анча камлик қилар эди. 2016 йили нашриётдан кўнгироқ қилиб, менга китобнинг ўзбек тилидаги нашри учун анчагина қалам ҳақи чиққанини айтишди. Бу хабар қалбимга ийлик қиритди ва уни китобнинг рус тилидаги нашрига сарфлашни режалаштирдим. Орада Президентимиз Шавкат Мирзиёев 2016 йил 30 декабрь куни академиклар билан учрашиб, улар билан дилдан суҳбат қуриб, ҳар биримизга рағбатлантирувчи пул мукофотларини берди. Ҳомий ёрдами, ана шу мукофот ва шахсий маблағларимни китобнинг таржима ишларига ва нашрига жалб қилдим. Чунки бу халқимнинг маънавияти учун, янги ғояларимни кенгрок ёйилишига керак эди.

Яқинда Хитойда бўлиб ўтган йирик халқаро илмий конференцияда иштирок этиб, китобдан бир неча нусхасини хитойлик олимларга совға қилдим, улар асаримга қизиқиб қолдишди. Турли қадимги ёзма манбалар ва бирламчи археологик топишмаларга, айниқса, янги ғояларимни қадимги хитой ёзма манбаларига асосланиб ёзганим учун китобни ўз тилларига таржима қилиш истагини билдирдилар. Қилишувга ҳам эришдик. “Ўзбек халқининг келиб чиқиш тарихи” асарим хитой тилида ҳам нашр этилади.

Ҳозир инглиз ва Европанинг бошқа тилларига таржима қилишга жазм қила оладиган, ўзига ишонган мутахассис-таржимонларни излапмиз. Чунки китоб илмий асар. Қисқартмалар, топонимларнинг илмий исботланган изоҳлари, мураккаб тарихий, илмий ва соҳага оид атамалар жуда кўп. Унинг таржимаси ҳам шунга яраша мураккаб, захматли меҳнат талаб қиладиган жараён. Ҳуллас, талабга ва вазиятга қараб бошқа тилларга таржима қилиш ниятларимиз йўқ эмас.

Мутахассислар асарга юқори баҳо берди. Ушбу монография ўзбек халқи тарихини янада бойитишда илмий асос бўлиб хизмат қилишини, китоб сўнгги йилларда Ўзбекистон тарихи бўйича яратилган энг яхши асарлар қаторидан ўрин олишини таъкидлашди. У илмий-тадқиқот институтлари илмий ходимлари, этнография, тилшунослик, Ўзбекистон тарихини ўрганаётган талабалар ва профессор-ўқитувчилар, ҳуллас, ўзбек халқи этник тарихига қизиқувчилар учун тавсия этилган.

“Янги Ўзбекистон” мухбири Нодир МАҲМУДОВ суҳбатлашди.

Жараён

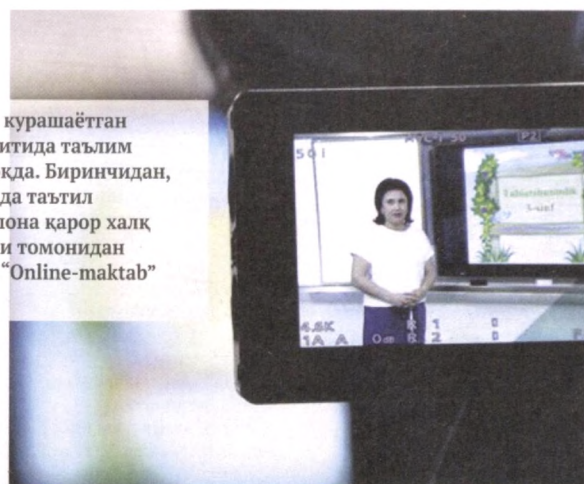
ИЛМ-МАЪРИФАТГА ИНТИЛИШ СУСАЙГАНИ ЙЎҚ

Амрулло КАРИМОВ,
Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети
халқаро журналистика факультети декани

Жаҳон аҳли биргаликда қарши курашаётган коронавирус пандемияси шароитида таълим тизими жиддий синовдан ўтмоқда. Биринчидан, мактаб ўқувчиларига фавқулодда таътил берилиши боис, дастлабки оқилона қарор халқ таълими тизими мутасаддилари томонидан қабул қилинди. Телевидениеда “Online-maktab” лойиҳаси жорий этилди.

ларидан бошлаб, талабалар ва профессор-ўқитувчилар билан энг қулай бўлган платформа ва ижтимоий тармоқларда онлайн дарслар бошланди. Профессор-ўқитувчилар таътилда бўлса ҳам, талабаси билан масофавий дарс ўтати.

Бу лойиҳа ҳусусида ижтимоий тармоқларда фойдаланувчилар томонидан муҳокамалар бўлди. Ҳозир гап бу ҳақда эмас. Гап шундаки, “Online-maktab” дастурлари тобора такомиллашиб борапти. 2-синфда ўқийдиган қизим ҳар кунни телевидение орқали узатиладиган дарсларни кузатади. Берилган топшириқларни бажариб, жавобини ўқитувчисига жўнатади ҳамда баҳоланади. Бундан хурсанд бўлман. Қизим шуғулланипти. Ота сифатида мен бундан манфаатдорман. Энг қувонарлиси, телеканалларга таълимга оид кўрсатувлар қайтди. Айрим бемаъни сериаллар ўрнини шундай дастурлар эгаллаганини ижобий баҳолаш керак.

Иккинчидан, ўқувчининг ҳам, ўқитувчининг ҳам ахборот-коммуникация технологиялари билан ишлаш кўникмаси ошди. Тизимда ўтказилган аксарият аттестацияларда педагоглардан АКТ билан ишлаш кўникмаси талаб қилинган. Бу ўринда компьютер саводхонлиги бўйича топширилган тестлар самарасиз эди. Компьютер, планшет ва уяли телефонлардан самарали фойдаланиш ҳамда амалда қўлланиш муаллимлар аста-секин ўрганипти. Бу ҳам фақат яхшиликка ва истиқбол учун зарур.

Учинчидан, мустақил ишлаш ва фикр юритиш кўникмаси шаклланиб кетди, болаларнинг ўз устида ишлаш борасида муаммолар кўзга ташланаверди. Токи боланинг ўзи буни англаб етмас экан, унинг қизиқишлари ора йўлда қолиб кетаверди. Бу давр болаларга ўз устида ишлаш, фикр юритиш, хулоса чиқариш имконини берди. Бола мустақил ишлайпти ва билганларини ўқитувчи билан онлайн мулоқот орқали такомиллаштирипти.

Тўртинчидан, фарзандларимиз бирор хато ва камчиликка йўл қўйса, айбни, асосан, мактабдан, ўқитувчилардан излашга ўрганиб қолган эдик. Ота-она уйда болалар билан шуғулланмай қўйган эди. Аксарият оилаларда вазият шундай эди. Ота-оналар фарзандларига янада яқинлашди.

Бешинчидан, олий таълим тизимида ҳам йиллар давомида ечимини кутаётган айрим масалалар эҳтиёж тўғрисида ҳал қилинди. 16 мартдан талабаларга ва профессор-ўқитувчиларга вақтинча таътил берилди. Карантиннинг қачон тугаши, қанча вақт давом этиши номаълум бўлгани боис, март ойи охири

Олтинчидан, бир неча йил илгари олий таълим муассасаларида Moodle платформаси ўрнатилган эди. Ундан дарс жараёнида фойдаланиш учун профессор-ўқитувчилар ва талабаларга логин, пароллар берилган. Аммо бу платформа амалда деярли ишламаган. Аввало, эҳтиёж ва профессор-ўқитувчининг бу тизимда ишлаш кўникмаси мавжуд бўлмагани боис, платформа самарасиз қўрилган. Бугун ана шу тизим ишлаш бошлади. Бундан ўқитувчи ҳам, талаба ҳам фойдаланмоқда. Тўғри, бунда ҳам контекст, ахборот алмашиш, талабани баҳолаш борасида айрим камчиликлар йўқ эмас. Аммо вақт ўтиб, улар ҳам аста-секин барҳам топади. Жоиз бўлса, янги, энгил, янада қулайроқ платформага ўтирилиши ҳам мумкин. Шунинг учун ҳам айрим олий таълим муассасаларида онлайн ва масофавий машғулотлар Google Classroom, Zoom каби платформаларда ҳам олиб борилмоқда.

Еттинчидан, олий таълим тизимида сўнгги йилларда қатор ислохотлар амалга оширилди. Янги олий таълим муассасалари очилди. Сиртки, кечки таълим йўлга қўйилди. Хориж таълимида қўлланаётган масофавий олий таълим олиш имкони бизда деярли йўқ эди. Мавжуд эҳтиёж энди биздан ҳам шундай ўқитувчи талаб қилипти. Бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари ўқув режаларида аудитория соатлари камайтирилиб, мустақил таълим соатлари босқичма-босқич

кўпайтирилипти. Мутахассислик фанларига эътибор оширилипти. Олий таълим муассасаларининг баъзилари кредит-модуль тизимига ўтди. Қолганлари ҳам шу тизимга ўтиш арафасида. Бундан қўзланган мақсад — талабаларни тўғри йўналтириш, мустақил ишлашга ўргатиш ва муносиб кадр бўлиб етишишига эришиш. Ҳозирги шароит бунга эҳтиёж пайдо қилди ва талабалар мустақил ишлаш кўникмасига эга бўляпти.

Саккизинчидан, айни вазият истиқболда биз нималарга тайёр туришимиз кераклигини ҳам ўргатди. Олдинги ўқув йилида олий таълим муассасаларида абитуриентлардан ҳужжатлар онлайн қабул қилина бошланди. Бу вақтни тежаб, йўлга сарфланадиган харажатни камайтирди. Хориж таълимида кириш имтиҳонларини ҳам онлайн топшириш таъбири бор. Истиқболда бу тизимга ҳам тайёр туришимиз кераклигини даврнинг ўзи кўрсатиб турибди. Уни жорий қилишнинг қулай ва самарали усуллари ўрганилади ва қўлланади.

Тўққизинчидан, гап ахборот технологиялари борасида кетар экан, кейинги йилларда инсталланган электрон тарзда амалга ошириш имкони пайдо бўлди. Бир неча ҳафтадан бери тўлов-шартнома пулини уйдан чиқмай тўлаш ҳақида талабалардан савол келарди. Унинг осон ва қулай усуллари устида бош қотирилди. Энди бир неча тўлов тизими орқали осонгина тўлаш имконияти ҳам пайдо бўлди. Бир сўз билан айтганда, биз масо-

ФАРЗАНДЛАРИМИЗ
БИРОР ХАТО ВА
КАМЧИЛИККА ЙЎЛ
ҚЎЙСА, АЙБНИ,
АССОСАН, МАКТАБДАН,
ЎҚИТУВЧИЛАРДАН
ИЗЛАШГА ЎРГАНИБ
ҚОЛГАН ЭДИК. ОТА-
ОНА УЙДА БОЛАЛАР
БИЛАН ШУҒУЛЛАНМАЙ
ҚЎЙГАН ЭДИ.
АКСАРИЯТ ОИЛАЛАРДА
ВАЗИЯТ ШУНДАЙ
ЭДИ. ОТА-ОНАЛАР
ФАРЗАНДЛАРИГА
ЯНАДА ЯҚИНЛАШДИ.

фадан туриб, ишлаш кўникмасига эга бўляпти.

Фаолиятга панд бераётган айрим камчиликлар ҳам йўқ эмас. Мамлакат миқёсида бир неча йилдан бери интернет тезлигининг қониқарли эмаслиги айтилади. Президентимиз бу ҳақда бир неча марта гапирди. Аммо ҳали-ҳануз глобал тармоқнинг тезлиги паст. Ваҳоланки чекка туманлар, уланмиш имконияти деярли йўқ бўлган ҳудудлар учун ҳам интернет муаммо бўлмаслиги керак.

Ҳозирги шароит қанчалик оғир бўлмасин, юртдошларимизнинг илм-маърифатга қизиқиши сусайгани йўқ. Таъбир жоиз бўлса, ёш авлодининг илм-фанга қизиқиши, рақамли технологиялар билан ишлаш кўникмаси бир поғона кўтарилди. Баъзи соҳаларда масофавий фаолиятни йўлга қўйиш самарали экани ҳусусида ҳам фикрлар йўқ эмас. Уйдан чиқмай пул ишлаб топиш, ҳамма учун осон ва қулай бўлган тўлов усуллари йўлга қўйиш, давр талаб қилган янги технологияларни амалиётга жорий этиш бўйича бош қотирилмоқда.

Пандемия барҳам топади. Карантин тугайди. Аммо бу давр бизга янгича яшаш тарзини, мустақил шуғулланиш орқали илм-маърифатга эришиш, рақамли технологияларни ўзлаштириш кўникмасини мерос сифатида қолдиради.

Ғалабанинг 75 йиллиги олдида

Ойжамол ЖОЛДАСБОВЕВА

Иккинчи жаҳон уруши тугаганига 75 йил тўлган бўлса-да, унинг оғир оқибатлари, юракларда қолдирган излари ҳамон ўчиб кетмаган. Урушда ғолиб подшоҳ, ғолиб саркарда, ғолиб армия бўлиши мумкин, аммо ғолиб инсон бўлмайди. Уруш — ўз номи билан уруш. Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси Салий Ғаниевнинг нур қочган кўзларига қарар эканман, ўша йилларни ўзимча тасаввур чизгисида кўраман. Англайманки, бу йиллар тасаввуримдан кўра анча даҳшатли бўлган.

“ЎН ЕТТИ ЁШИМДАН БЕРИ ЖАНГЧИМАН!”

ПРЕЗИДЕНТ СОВГА
ҚИЛГАН СОАТ

— Болалигим очарчилик йилларига тўғри келди. Курмакни майдалаб, қайнатиб ичардик. Ҳеч қачон нолмаганмиз. Ўн етти ёшимда фронтга йўл олганман ва шундан бери жангчиман. Бу кучсиз қўлларимга қараб баҳо берманг, юрагим уриб турар экан, ҳали кучимни йўқотганим йўқ, — дея қўллари билан кўксини уради Салий бобо.

Отахоннинг халқимизга хос жайдари феълдан завқланаман.

Қорақалпоғистоннинг Чимбой туманидаги Қоражон қишлоғида истикомат қилаётган 97 ёшли Салий Ғаниев 2018 йилда 9 май — Хотира ва қадрлаш кунини муносабати билан Президентимиз томонидан совга қилинган соатни ҳеч вақт қўлидан ечмайди.

— Умримиз шу соат мижалидек тез ҳаракатланяпти. Орта қолган йилларни сарҳисоб қилсам, бесамар яшаманман, деб ўйлайман. Иккита урушни кўрдим. Фашистларга ҳам, япон милитаристларига ҳам қарши уришдим. Йиллар яқинларимдан айирди. Аммо қалбимнинг туб бурчагида жангчи хос ҳислат бор, бу — матонат. Мана шу матонат умрим бўйи мени йикилсам, қайта туришга ундади. Овулдагиларнинг иззат-ҳурматларидан хурсанд бўлман. Биласимки, қишлоқда Салий исми кишилар кўп. Менга ҳавас қилиб қўйишганда, — дейди болаларча мактабидан ота.

Танасидан қувват қочган, сўзлашга қийналадиган, суронли йиллар ўз ҳукмини ўтказган, бир вақтлар жанггоҳларда алп-азамат бўлган зенитчи-пулемётчи отахоннинг хотираларини тинглар эканмиз, фашизм устидан қозонилган ғалабада ҳиссаси катталигига амин бўламиз.

Сўхбат чоғида отахон қўлимизга эскирган, айрим варақлари титилган, анча йиллар олдин ёзилган қораламани тугди. Ундан айрим парчаларни келтираимиз...

УРУШ ЙИЛЛАРИ
ХОТИРАЛАРИ

“Қўшимча Муродбой амаки ҳарбий эди. Унинг тўппончаси, кийими, виқорли қарашлари биз, болаларни ҳайратлантирарди. Кўчамиздаги кўпчилик болалар унга ўхшашни хоҳларди. Ўзимизни унингдек саватли тутишга ҳаракат қилардик. Бир кун, адашмасам, ўн ёшлар эдим. Маҳалламиз болалари билан “уруш-уруш” ўйнадик. Мен жамоа сардориман. Шунда жамоамдагилар “душман аскарлари”дан бирини олиб келди, қўлимдаги таёкни тўппончага ўхшатиб, унинг пешанасига тираб: “Сўнгги сўзинг нима, ҳозир жонингни оламан, тез айт”, дедим. Узоқдан бизни кузатиб турган отам ёнимга келди ва юзимга тарсаки туширди. Қўлимни мушгаб турардим, қаттиқ орландим. Отам билан гаплашмай юрдим. Орадан уч кун ўтиб, отам бу ўйинни бошқа ўйнамаслигини, уруш аслида қўрқинчли бўлишини, ҳеч қачон одамнинг жонини оғритмаслигини айтди. Аммо мен сўзимда туролмадим. Илк марта жанг майдонида душманнинг қўзига қараб, ўқ отганим ҳали-ҳамон ёдимда.

1942 йили фронтга жўнатилдим. Зенитчилар полкида пулемётчи бўлиб хизмат қилдим. Жанггоҳларда душман қўшинининг учар техникаларини йўқ қилишга қатнашдик. Мурманскдаги портда фашистлар томонидан амалга оширилган авиаҳужумда энг яқин дўстимни йўқотдим. У билан бир сафда хизмат қилардим. У қозғистонлик Бозорбой эди. Унинг ўлими мени ҳақиқий жангчига айлантирди. Энди ўлимдан қўрқмасдим. Душманнинг авиаҳужумини бартараф қилдик. Ушанда биз битта стволли зенит қурилмаларидан фойдаландик. Кейинчалик Америкадан икки ва тўрт стволли қуроллар келтирилганидан

сўнг душман авиациясига қарши курашиш анчайин осонлашиб қолди.

1943 йил август. Харьковда ой ёруғида, дарахларни паналаб, душман аскарларига қараб ўқ уздим. Пистирмадан ҳужумга ўтдик. Учинчи марта биз душман қўшинининг муҳофаа чизикларини кесиб ўтиб, самолётларини йўқ қилдик. Жанг бир кечага чўзилганди. Икки тараф ҳам ҳолдан тойган, биз охирида қўл жангига киришиб кетдик. Улардан бирини миллиқнинг кўноғи билан уриб қулатдим. У жон аччиғида қўлидаги ўткир тигни кўксимга санчди. Артиллерия ҳужуми бошланиб, душман тор-мор қилинди. Мен оғир жароҳатланиб, госпиталга тушдим. Командиримиз олдимга келиб: “Сизларга раҳмат. Энг катта ишни амалга оширдингиз. Сизлар йўқ қилган ҳудуд фашист аскарларининг махфий авиабазаси экан”, деб елкамга қўлини қўйди.

1944 йил январь. Днепр дарёси бўйида шиддатли жанг бўлди. Душман қўшини биз турган хандакларга етиб келди. Тўсатдан бўлган ҳужумга тайёр бўлишимизга қарамай, фашистлар пистирмадан ўққа тутди. Бутун ғуруҳ ичида бизнинг чекимизга “ҳарбий тузоқ” тушди. Бу жараён душман томонга қараб, граната олиб югуриш эди. Баъзилар гранатага қўшилиб, йўқ бўларди. Айримлари эса чап берарди. Бу вазифани мен бўйинма олдим. Граната ўралган туғунни белимга боғлаб, душман томонга қараб югурдим. Мени ўқчилар ҳимояга олди. Туғунни қўлимга олдим ва қарши томонга қараб отдим. Кўз ўнгимда қолган охири манзара — бу душман байрогининг ерда ётгани эди. Кўзимни очганимда эса госпиталда эдим...”

Салий бобо Иккинчи жаҳон урушидан сўнг совет-япон урушида ҳам зенитчилар полкида жанг қилди. 1948 йилда захирга бўшатилиб, она юртига қайтди. Жанг майдонида душман аскарлари билан курашиб, хат ёзишга вақти бўлмаган Салий ота урушдаги олти йиллик умри давомида уйига атиги 8 марта мактуб жўнатади.

“СЮРПРИЗ”

Салий ота уйига қайтаётганини ҳеч кимга айтмади. Урушдан қайтган аскарлар машинада шаҳар, туман марказига олиб келинарди. Салий ота атайин улар билан эмас, ўзи қайтади. Уйдагиларига “сюрприз” қилмоқчи бўлади. Уйдан кетаётганида ёш, навқирон, кўркам бўлган йигит ҳассаса суяниб қолган, аммо, энг муҳими, у тирик эди.

Урушдан кейинги йиллар ҳам осон бўлмади. Уруш тугаган бўлса-да, у етказган тафлотлар ўрнини қоплаш учун кўп йиллар керак бўлди. Тинч ҳаётга қайтиб, Нукусда — Устюрт экспедициясида ўн йил, ундан кейин кўп йиллар қолхозда пахта етиштириш ишларида жонбозлик кўрсатди.

Салий Ғаниевнинг меҳнатлари муносиб баҳоланди. Урушдан қайтганида 7 та медали бор эди. Кейинчалик “Жасорат” медали билан ҳам тақдирланиб, ҳар байрамда муносиб рағбатлантирилиб келинмоқда.

Жангчи қачон ҳақиқий қаҳрамонга айланади? Қачонки, унинг мардлиги ва жасорати халқ учун хизмат қилса. Орамиздаги тирик қаҳрамон, мардонавор ҳаёти барчага ўрнак бўлаётган қарияларимизнинг умри узоқ бўлсин.

Фикримизни Салий отанинг: “Хурликка фидо бўлмоқ — ҳар йигитга улуг бахтдир”, деган сўзлари билан яқунлаймиз.

Қулайлик

МАХСУС ЙЎЛОВЧИ ПОЕЗДЛАР — ХИЗМАТДА

Рустам ХАЙДАРОВ

Мамлакатимизда коронавирус инфекциясидан тўлиқ даволанган беморлар сони кундан-кунга ортиб бормоқда. Уларни ва карантинда бўлган бошқа фуқароларимизни ўз манзилларига етказишга “Ўзбекистон темир йўллари” акциядорлик жамияти ҳам ҳиссасини қўшиб келяпти.

“O‘ztemiryo‘lvo‘lovchi” акциядорлик жамияти томонидан Тошкентнинг Жанубий вокзалидан Тошкент — Андижон йўналиши бўйича водий вилоятларига 200 нафардан ортиқ, Тошкент — Урганч йўналишида ҳам шунча юртдошимиз ўз яшаш манзилларига юборилди. Улар Тошкент шаҳри ва Тошкент вилояти ҳудудларида ташкил қилинган карантин масканларида шифокорларимиз назо-

ратида бўлиб, карантин муддатини ўтаган фуқароларимиздир.

Таъкидлаш жоиз, “O‘ztemiryo‘lvo‘lovchi” акциядорлик жамияти томонидан бу каби махсус поездлар қатнови мамлакатимизда карантин муддати тугагунча ташкил этилиши кўзда тутилган. Бундай хизматлар барча санитария ва гигиена қоидаларига тўлиқ риоя қилган ҳолда бепул амалга оширилади.

Рамазон мутолаалари

Шукрулло УМАРОВ,
Имом Бухорий халқаро илмий-тадқиқот
маркази директори ўринбосари, хадисшунослик
ихтисослиги бўйича фалсафа доктори

Тарихда қўлаб
асарларнинг
ёзилишига муайян
бир воқеа ва
ҳодисалар сабаб
бўлган. Буюк муҳаддис
Имом Бухорийни
шоҳ асари “Саҳиҳ
ал-Бухорий”ни
тасниф этишида
илҳомлантирган воқеа
ҳам ажиб ибратли
тарихга эга.

“АЛ-ЖОМИЪ АС-САҲИҲ” АСАРИНИНГ ЁЗИЛИШИГА НИМА САБАБ БЎЛГАН?

Иброҳим ибн Маъқал Насафий: “Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибн Исмоил Бухорийдан эшитдим, у киши: “Исҳоқ ибн Роҳавай ҳузурда эдик. Шайхимиз бизларга “Сўзлардан биронтангиз Расулуллоҳ(с.а.в.)нинг суннатларини қисқа мухтасар ҳолда китоб қилсангиз”, дедилар”. Бу тақлиф менинг қалбимдан жой олди ва “Жомиъ” (“Саҳиҳ ал-Бухорий”) китобимни жамлашни бошладим”, дедилар”, деб таъкидлаган.

Ибн Ҳажар Асқалоний ўзининг “Ҳадий-с-Сорий” асарида ишончли санад билан Муҳаммад ибн Сулаймон ибн Форис томонидан айtilган Имом Бухорийдан шундай ривоятни келтиради: “Мен тушимда Расулуллоҳ(с.а.в.)ни кўрдим, у киши гўёки, уйкуда эдилар. Мен у кишининг олдида турибман, қўлимда бир елпигич, у билан Расулуллоҳ(с.а.в.)нинг муборак юзларидан пашшаларни ҳайдаётган. Бу тушнинг таъбирини тушни таъбир қиладиганлардан сўрадим. Улар: “Сиз Расулуллоҳ(с.а.в.)нинг суннатида пайдо бўлган ёлгонларни кетказасиз”, дедилар. Бу менга “Ал-Жомиъ ас-Саҳиҳ”ни тасниф этишимга сабаб бўлди”, дедилар. Буюк асар “Саҳиҳ ал-Бухорий”ни яратилишига бўлган бу икки сабаб ҳам, шубҳасиз, Имом Бухорийнинг ўзи томонидан ривоят қилинган. Бу унинг устози марвлик буюк муҳаддис, муснид имом, ҳофиз Исҳоқ ибн Роҳавайнинг берган тақлифи ва Бухорийнинг тушига Аллоҳ таоло томонидан берилган илоҳий рағбат. Икки сабаб ҳам 20-22 ёшдаги Муҳаммад ибн Исмоил Бухорийга келажада “Саҳиҳ ал-Бухорий” асарини ёзишга катта рағбат берган. Бу илоҳий рағбат ва устозининг иршоди унинг кейинчалик буюк асарни тасниф этиши ва бу асар Қўрьони каримдан кейинги макомда бўлишига ишорат эди. Шундан сўнг Имом Бухорий шоҳ асарни ёзишга киришиб, уни 16 йилда ёзиб битирган. Имом Бухорий асарни ёзишни 217/833 йилда 23 ёшида бошлаган. 39 ёшида 233/849 йилда эса ёзиб битиради. Бу улуг ишни бажариш Аллоҳ таоланинг буюк марҳамати билан ер юзиде фақат Имом Бухорийга насиб этган.

Имом Бухорий “Саҳиҳ ал-Бухорий” асарини жамлаш учун ўзининг ҳолис меҳнати, мустаҳкам тақво ва зухди ҳамда ўн олти йиллик умрини сарфлаган. Абу Исҳоқ Занжоний бундай дейди: “Абдурраҳмон ибн Расойн Бухорийдан эшитдим, у Имом Бухорийдан эшитганини шундай деб айтиб берди: “Саҳиҳ” китобимни ўн олти йилда ёздим. Мен китобдаги ҳадисларни олти юз минг ҳадисдан танлаб олдим ва уни (китобни) Аллоҳ таоло ва ўзим ўртамда ҳужжат қилиб битдим”, деб айтди”. Имом Бухорийнинг бу сўзи ҳақиқатан ўз исботини топди, ўз даврида айtilган бу башорат асрлар оша бутун ислом уламолари томонидан тан олинди. Ҳадис борасида қўлаб асарлар тасниф этилса-да, бу каби асарни дунё юзи қайтиб кўрмади.

“Саҳиҳ ал-Бухорий” асарининг номланиши борасида муҳаддис ва муаррихларнинг бир нечта қарашлари мавжуд. Асарнинг машҳур бўлган номи “ал-Жомиъ ас-Саҳиҳ” бўлиб, асосан, ушбу ном билан тарих ва ҳозирги даврда юритилиб келинади. Имом Бухорий бу шоҳ асарини аслида “ал-Жомиъ ал-Муснад ас-Саҳиҳ ал-Мухтасар мин умури Расулуллоҳи соллаллоху алайҳи васаллам ва сунаниҳи ва айёмийҳи” (Расулуллоҳи соллаллоху алайҳи васалламнинг суннатлари ва у кишининг ҳаётлари ҳақида қисқа, саҳиҳ, санади узлуксиз, барча ислом аҳкомларини жамловчи) деб номлаган.

Бу ном билан келганини қўлаб муҳаддис ва алломалар таъкидлайди. Жумладан, Абу Наср Калабозий “Рижолу Саҳиҳ ал-Бухорий”, Абдулолиқ ибн Голиб ибн Атиййа “Фихрист ибн Атиййа”, Ҳофиз ибн Хойр Ишбиллий “Фихрист мо раво ан шайхихи”, Ҳофиз Бадруддин Айний “Уъмдат ал-Қорий” асарларида “ал-Жомиъ ал-Муснад ас-Саҳиҳ ал-Мухтасар мин умури Расулуллоҳи соллаллоху алайҳи васаллам ва сунаниҳи ва айёмийҳи” деб номланганини тасдиқлайди. Муҳаддиснинг “Саҳиҳ ал-Бухорий” асарининг бундай номлашида қуйдаги сабаблар келтириб ўтилади:

“Ал-Жомиъ” деб номланиши асар ислом илмларидан бўлган имон, таъхид, ибодат ва муомалат ҳукмлари, жиҳод ва ғозийлик, тарих, фазоил, манокӣ, тафсири, никоҳ, одоб-ахлоқ, зухд каби

масалаларни қамраб олган. Ҳадис илмида бу масалаларни ўз ичига олган асар “Жомиъ” деб номланади;

“Ал-Муснад” — асарда ҳадисларнинг муттасил санад билан келгани, ҳар бир ҳадис марфуъ, яъни санаднинг Расулуллоҳ(с.а.в.)га бориб улалишига айtilади. Имом Бухорий асаридан олдин тасниф этилган ҳадис асарларида саҳиҳ ҳадислардан бошқа заиф, мунқатъ-ровийнинг бир жойда тушиб қолиши ва муъзал-бир жойда икки ровийнинг тушиб қолишига ўхшаш ҳадислар ҳам киритилган. Бу асар бундай ҳадисларнинг учрамаслиги билан муҳим аҳамиятга эга;

“Ас-Саҳиҳ” — мазкур асарда фақат саҳиҳ ҳадислар саралаб олинган. Имом Бухорий ўз асарида олдинги асарлардан фарқи бўлган йўналишга асос солган. Муҳаддисгача бўлган даврда жамланган китобларда саҳиҳ, ҳасан, заиф, мавзу ҳадислар бирга жамланган. Имом Бухорий ҳадисларнинг фикҳий мавзуси, тури, саҳиҳлигига қараб таснифлаш методига биринчи бўлиб асос солган муҳаддисдир;

“Ал-Мухтасар” — Имом Бухорий ёд билган юз минг саҳиҳ ҳадис ичидан 7275 таси танлаб олинган. Асарни ҳажми катта бўлиб кетишидан сақланган ва ҳадисларнинг такорланмаслиги ва уларнинг нодир жиҳатига алоҳида эътибор қаратган. Асарни бошлашда муҳаддиснинг нияти ҳам устози Исҳоқ ибн Роҳавайнинг тақлифи асосида бутун суннат ва ҳадисларни жамловчи қисқа — мухтасар асар яратиш бўлган;

“Мин умури Расулуллоҳи соллаллоху алайҳи васаллам ва сунаниҳи ва айёмийҳи” — асарда жамланган ҳадисларнинг барчаси Расулуллоҳ(с.а.в.) айтган сўзлари, бажарган ишлари, саҳобалар томонидан амалга оширилган ишларни тасдиқлашлари ва у зотининг улуг шамоиллари, тарихи ва чиройли хулқ-одобларини қамраб олганлигидир.

Ислом тарихида буюк маком кашф этган муҳаддиснинг шоҳ асари асрлар оша ўрганилиб, ислом таълимотида Қўрьони каримдан кейинги манба сифатида фойдаланиб келинмоқда. “Саҳиҳ ал-Бухорий” асарининг яратилиши ва унинг кейинги авлодларга етиб келишида ҳам буюк бир ибратли тарих бор. Зеро, бу асарнинг бутун муслмонлар қалбидан жой олиши беҳиз эмас. Имом Бухорийнинг илм йўлида чеккан тинимсиз машаққати, қирқ йил саҳро ва шаҳарларни кезиб, қийинчиликларга сабр қилиши, туну кун қилган илмий меҳнати, соф эътиқоди ва ҳолис амалининг буюк самарасидир. Имом Бухорий бу асарни тарихнинг олтин саҳифасига муҳраб, фақат орзу-хавас ва ширин ҳаёл билан улуглиққа эришиб бўлмаслигини исботлади. Илм йўлидаги буюклик илм-маърифат ва ҳолис хизмат билан бўлишини ўзининг ибратли ҳаёти билан кўрсатиб берди.

Тил — миллат кўзгуси

МАЪНАВИЙ ПОЙДЕВОРИМИЗГА ДАРЗ КЕТМАСИН!

XX асрнинг охириг
чорагидан бошланиб,
ҳозирги кунларда
ҳам давом этаётган
глобаллашув жараёни
сиёсий, иқтисодий
ва маданий ҳаётнинг
барча жабҳалари каби
тил соҳасини ҳам
қамраб олди. Натижада
глобаллашувнинг
миллий тилга таъсири
бугунги кундаги долзарб
муаммолардан бирига
айланиб улгурди. Бу
муаммоларни ҳал қилиш
эса чуқур ўйлаб қўрилган
ёндашувни талаб қилади.

Жаъфар ХОЛМЎМИНОВ,
Алишер Навоий номидаги
Тошкент давлат ўзбек тили
ва адабиёти университети
катта ўқитувчиси

Муайян тилни минтақавий ёки халқаро тилга айлантириш орқали, бир томондан, турли тилларда сўзлашувчи халқлар ўртасида ўзаро муомала кўприги яратилади. Иккинчи томондан, минтақавий ёки халқаро тилнинг миллий тилларга таъсири, жумладан, миллий тилда чет тиллар лексик ва бошқа унсурларининг кўпайиши, миллий тил қўлланиш доирасининг қисқариши ва ҳатто бутунлай йўқолиб кетиши муаммосини ҳам келтириб чиқаради. Айтиб ўтиш лозимки, минтақавий ёки халқаро макомга эга бўлган тилларнинг миллий тилга таъсири икки йўл орқали: биринчидан — бошқа давлатлар ва халқлар билан муайян минтақавий ёки халқаро тил воситасида бевосита мулоқот (ўзаро таширлар, учрашувлар, бирагликдаги йиғинлар, қўшма дастурлар ва лойиҳалар ва бошқа қўшма тадбирлар кўринишида) қилиш, иккинчидан — бугунги ахборот асарида босма ва электрон ахборот манбаларида минтақавий ёки халқаро тиллардаги сиёсий, иқтисодий, маданий, илмий ҳамда бошқа турдаги ахборотлардан фойдаланиш жараёнида юз беради. Глобаллашув жараёнидаги миллий тил билан боғлиқ муаммолар фақатгина халқаро ёки минтақавий тилнинг миллий тилга таъсиридангина иборат эмас. Ахборот технологиялари катта суръатлар билан ривожланиб бораётган, турли тиллардаги адабиётларни миллий тилга таржима қилиш ҳажми ўтган даврларга нисбатан кескин ошиб бораётган бугунги кунда таржиманинг ҳам миллий тилга бўлган таъсири унутмаслик лозим.

Мамлакатимиз турли давлатлар билан кенг миқёсли муносабатлар ўрнатган, жаҳон ҳамжамиятининг тенг ҳуқуқли аъзоси ва узвий бир қисмига айланиб бораётган бугунги кунда, биринчидан, ўзбек тилининг Ўзбекистондаги давлат, миллатлараро муомала, бизнес, маданият ва илм-фан тили сифатидаги мавқеини мустаҳкамлаш зарур. Иккинчидан, ўзбек тилига бошқа тилларнинг лексик ва

стилистик унсурлари кенг кириб келишининг олдини олиш орқали она тилимиз софлигини сақлаш долзарб масалалар жумласига киради.

Глобаллашув жараёнида ўзбек тилига таъсир ўтказиши мумкин бўлган тиллар тўғрисида гапирадиган бўлсак, бугунги кунда МДҲга аъзо мамлакатлар ўртасидаги муносабатларда рус тили минтақавий тил макomini сақлаб тургани, инглиз тилининг эса мазкур давлатлар учун халқаро тил мавқеини тўла эгаллаб бўлганини эслатиш лозим. Бироқ рус ва инглиз тиллари ҳар доим ҳам минтақа давлатлари ва халқларининг ўзаро муносабатларида ягона ёки асосий алоқа тили бўлиб қолаётгани йўқ. Бугунги кунда Ўзбекистоннинг бир қатор давлатлар, жумладан, Осиё ва Африка мамлакатлари билан алоқаларида миллий тилимиз ўзбек тили таржима воситасида кенг қўлланилмоқда. Таъкидлаш лозимки, давлатимизнинг бошқа мамлакатлар билан муносабатларида она тилимизнинг қўлланилиши ўша давлатлар тилларини яхши билувчи ўзбек таржимонларига эга бўлишимизга боғлиқ бўлиб қолмоқда.

Улуг маърифатпарвар Абдулла Авлонийнинг “Ҳифзи лисон”, яъни “Тилни сақлаш” номли маколаси бор. Бу ўринда, табиийки, Авлоний, биринчи навбатда, она тили — миллий тилни сақлаш муаммосини назарда тутган. У бундай ёзади: “Ҳифзи лисон деб ҳар бир миллат ўз она тили ва адабиётини(нг) сақламагини айтилур. Ҳар бир миллатнинг дунёда борлигини кўрсатадиган ойнаи ҳаёти тил ва адабиётидур. Миллий тилни йўқотмак миллатнинг руҳини йўқотмакдур”.

Демак, биз инглиз ёки бошқа жаҳон тилларини инглиз ёки бошқа халқ вакилига айланиб қолиш учун эмас, балки миллий ўзлгимизни сақлаш ва пиравард натижада ўзбек бўлиб қолишимиз учун ҳам ўрганишимиз керак бўлади. Зеро: “Боболаримиз етушгон ва яратган муқаддас тил ва адабиёт бизга ҳеч қамлик қилмас. Ўз ўзимизни қидирсак ва ахтарсак, йўқолганларини ҳам топуризм. “Йўқолса йўқолсун, ўзи бошимга тор эди”, деб Европо қалпоғини кийиб, қулги бўлмак зўр айб ва уятдир”. Миллий тил авлодларни бири-бири билан боғлаб турадиган силсиладир, бу силсилани узиш ўз илдизига болта уриш билан баробар ҳисобланади. Миллий тил йўқликка маҳкум этилдики, миллатнинг маънавий пойдеворида дарз кетади, авлодлар ўртасидаги руҳий-маънавий робота йўқолади.

Ўзбекистон аҳолисининг хорижий тилларни ўрганиши, биринчидан, жаҳон халқлари билан иқтисодий, маданий ва илмий алоқалар ривожланишига, иккинчидан, хорижий ва халқаро босма ҳамда электрон ахборот манбаларидаги сиёсий, иқтисодий, маданий, илмий турдаги ахборотлардан фойдаланиш имконияти кенгайишига сабаб бўлади. Бундан ташқари, глобаллашув жараёнида муайян

тиллар таъсири натижасида миллий тилга нафақат янги сўз ва атамалар, балки миллий тилдаги муқобиллари берилмаган янги тушунчаларнинг ҳам кириб келиши табиий.

Мамлакатимизда хорижий тилларни билиш даражаси ошиб бораётгани ўзбек тилидаги манбаларнинг бошқа тилларга таржима қилиш ҳажми ҳам ошиб боришига сабаб бўлмоқда. Бу эса нафақат халқимизнинг жаҳон билан яқиндан танишишига, балки юртимизнинг жаҳонга кенг танитилишига ҳам олиб келмоқда. Бу борада ўқув юртларида хорижий тилларни ўргатишни кучайтиришга қаратилган чора-тадбирлар муҳим ўрин тутмоқда.

Ўзбек тилининг нафақат давлат тили, балки иқтисод, маданият ва илм-фан тили сифатидаги мавқеини мустаҳкамлаш борасида олиб бораётган сиёсат туфайли ҳозирги кунда глобаллашувнинг миллий тилимизга жиддий салбий таъсири кузатилмаётган бўлса-да, келажада қоз бириш мумкин бўлган бундай таъсирнинг олдини олиш мақсадида қатор ишлар амалга оширилиши лозимдир.

Биринчидан, ўзбек тилининг давлат ва жамият ҳаётидаги мавқеини доимий равишда мустаҳкамлаб бориш, уни нафақат давлат тили, балки тўлақонли иқтисодий, маданий ва илмий тилга ҳам айлантириш, бунинг учун ўзбек тилида яратилмаган сиёсий, иқтисодий, маданий ва илмий адабиётлар сонини кўпайтириш жоиз.

Иккинчидан, хорижий, жумладан, халқаро тилларнинг қўлланилиш соҳасини фақатгина хорижий давлатлар вакиллари билан бўлган муносабатлар билан чеклаш ҳамда бундай тилларни мамлакатимизнинг ички ҳаётида, мамлакатимиз субъектлари ўртасидаги алоқа тили бўлиб қолишига йўл қўймаслик талаб этилади.

Учинчидан, чет тиллардан ўзбек тилига ўзлашгаётган сўзлар, иборалар ва атамалар сонини максимум даражада камайтириш, уларнинг ўзбекча муқобилларини топиш, яратиш ва муомалага киритиш лозим бўлади. Бошқача айтганда, ўзбек тилининг терминологик иммонитетини ошириш масаласига жиддийроқ эътибор қаратишга тўғри келади. Зеро, терминологияси етарли даражада шаклланмаган ва ривожланмаган тил, табиийки, глобаллашув шароитида қудратли тилларнинг “ёрдам”ига муҳтож бўлиб қолади. Ҳар қандай муҳтожлик эса охир-оқибат тобеликка олиб боради.

Юқорида кўрсатиб ўтилган йўналишлар бўйича аниқ ва изчил чора-тадбирлар амалга оширилган тақдирда давлат тилимиз хорижий, жумладан, халқаро тиллар таъсирига тушиб қолмайди, унинг мамлакатимиздаги қўлланув доираси қисқармайди ҳам. Ана шундагина биз глобаллашувнинг тараққиётга хизмат қилувчи ижобий жиҳатларидан самарали фойдалана олиш имкониятига эга бўла олишимиз мумкин.